

o k t o b e r

DUTCH BIRDING

1 9 9 0

ja a r g a n g
n u m m e r

12

4

dutch birding

postadres Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

faxadres Dutch Birding, p/a IVN (Paul Böhre), Amsterdam, Nederland, 020-266091

redactie Arnoud van den Berg, Tom van der Have, André van Loon, Gerald Oreel (redactiesecretaris 020-730710), Frank Rozendaal en Hans Schekkerman; DB actueel: Max Berlijn, Ruud van Dongen en Jaap Eerdmans

fotografische redactie René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Nederland (010-4508879)

productie André van Loon (coördinatie 020-869608) en René van Rossum (lay-out)

advertenties JanJaap Brinkman (015-569353/020-851616)

redactiemedewerkers Klaas Eigenhuis, Graham Holloway, Edward van IJzendoorn, Karel Mauer en Hans van der Meulen

abonnementen 1990: NLG 35 (Nederland) of BEF 650 (België); NLG 45 (overige landen binnen Europa) en NLG 50 (landen buiten Europa). Girorekening (Nederland) 41 48 343; girorekening (België) 000 1592468 19; bankrekening 54 93 32 065 van Algemene Bank Nederland (Amsterdam). Rekening t/nv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Voor abonnementen, inlichtingen en adreswijzigingen kan men zich richten tot: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Dutch Birding is een kwartaaltijdschrift met nummers in maart, juni, september en december. Het publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in Nederland en België en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied.

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Een lijst met tarieven voor de betaling van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactiesecretaris.

dutch birding association

adres Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

bestuur Paul Knolle (voorzitter), Enno Ebels (secretaris), Arnold Veen (penningmeester), JanJaap Brinkman (abbonementen-administrateur), Arnoud van den Berg, Teus Luijendijk, Gerald Oreel, Frank Rozendaal en Kees Tiemstra

bestuursmedewerkers Eugène van der Burg, Roy de Haas, Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp en Wim van der Schot

travel-report service Dirk de Moes, Croeselaan 174, 3521 CH Utrecht, Nederland (030-960219)

telefoonlijnen 06-320 321 28 (vogellijn 50 cpm); 01720-38100 (inspreeklijn)

commissie dwaalgasten nederlandse avifauna

adres CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland

leden (1 januari 1991) Arnoud van den Berg (voorzitter), Pieter Bison (secretaris 020-715783), Rolf de By (archivaris), Klaas Eigenhuis, Gerald Oreel, Cock Reijnders, Kees Roselaar en Gerard Steinhaus; SOVON-vertegenwoordiger: Ruud van Dongen

© 1990 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Nederland

Je bent een kenner... en neemt alleen genoeg met het allerbeste

ZEISS

PRISMAKIJKERS

High-Tech van Zeiss voor de Bird-watcher, zoals de 10 x 40 B / GA T*

- Short-focus voor instelling van dichtbij
- Natuurgetrouwe kleurweergave door meervoudige coating
- Grote oculairlenzen voor het makkelijk volgen en aanvizieren
- Brildragersoculair geven een volledig gezichtsveld
- Rubber bekleding, dus robuust en weerbestendig.
- 30 jaar garantie

DE UNIVERSELE ZEISS 8x30 B
VOLGENS TEST
CONSUMENTENGIDS 6/90:
"ONBETWIST DE BESTE"

Wilt u meer informatie over de Zeiss kijkers?

Bel 02940- 66660 of stuur deze coupon in envelop

(zonder postzegel) aan: Zeiss Nederland B.V.,

Antwoordnummer 2069, 1380 VB Weesp

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Vår Fågelvärld

Journal of the Swedish Ornithological Society

- 8 issues a year, c. 500 pages
- popular scientific papers and articles on ecology, conservation, field identification, breeding biology, migration etc.
- around half of the articles carry English summaries
- richly illustrated with drawings and photographs, both black and white and colour

Subscription: SEK 120:—, Swedish postgiro 19 94 99-5 or bankgiro 311-1994. Cheques payable to: Sveriges Ornitologiska Förening, Box 14219, 104 40 Stockholm, Sweden. We welcome you as a new VF-reader!

SWIFT, Objectief het verst.

SWIFT

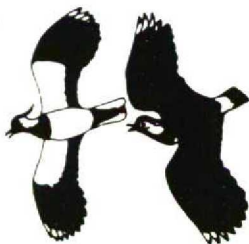
Niet alleen professionals kiezen voor kijkers van Swift. Maar ook mensen die oog hebben voor kwaliteit tegen een scherpe prijs. Swift staat voor Amerikaans-Japanse toptechniek en een perfecte optiek. De bouw is zeer solide. Vandaar de unieke garantie. Vandaar ook aanbevolen door Vogelbescherming (de Cameo en Audubon). Dat zegt heel wat. Neem eens een kijkje. Dan ziet u 't meteen.

Importeur Benelux:

Technolyt BV Wormerveer Tel. 075-282204.

Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift (Journal of the Danish Ornithological Society)

DOFT is the only scientific ornithological journal in Denmark. We publish papers on ornithological research especially in Denmark and Greenland. At least two issues of at least 80 papers each are published annually. Several papers are in English, and all papers include English summaries.

Europe (outside Scandinavia), surface mail D.kr. 80.00 (approx. £5)

Overseas air mail

D.kr. 100.00 (approx. \$10)

Payment should be made on giro account no 7 00 08 39 to Dansk Ornithologisk Forening, Vesterbrogade 140, DK-1620 Copenhagen V, Denmark.

de Wandelwinkel
landkaarten- en
reisboekhandel

voor o.a. trekking fietsen, alpinisme,
kanoën, verre reizen en natuurstudie

ook gespecialiseerd in
vogelboeken en
plantengidsen

de Wandelwinkel
landkaarten- en
reisboekhandel

Bergkerkplein 5, 7411 EN Deventer
open di. v/m. za. 10-18 & do. 19-21
telefoon
05700-18077

AANBIEDING

Kowa TSN-1 45' + 20-60x zoom, f 1295,-
Kowa TSN-3 45' + 20-60x zoom, f 1995,-
Kowa TS 601 45' + 20-60x zoom, f 825,-

Nieuw van Kowa!!!

Lupinus 8x42 BGA Rubber met tas, f 695,-
Lupinus 10x42 BGA Rubber met tas, f 795,-

Optolyth

Toering 10x40 BGA Rubber met tas, f 1175,-
Toering 7x42 BGA Rubber met tas, f 1195,-

Prijzen incl. BTW

COSTA RICA

THE BIRDWATCHERS' PARADISE
with 10% world's species!

Costa Rica, a country of only 50,000 Sq Kms has more species of birds than the whole of North America! Come, experience birdwatching in safe, peaceful, democratic Costa Rica soon. Personalised birdwatching programs at Naturalist Lodges. Request brochures today!

transworld

PO BOX 7911
100K SAN JOSE
COSTA RICA

TEL 506 - 284768
FAX 506 - 281573

COSTA RICA

architectura+natura international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-23 61 86 - Holland

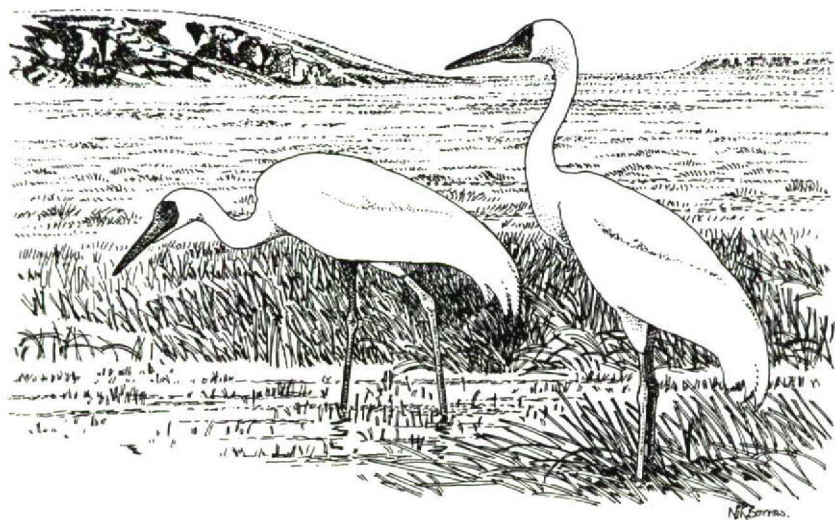
- Man and wildfowl
Janet Kear f 75,55
- Medio oktober verschijnt:
Broedvogels van Noord-Holland
Bij voorintekening f 39,50
daarna f 47,50
- Nu in herdruk leverbaar:
Owls of the Northern Hemisphere
K.H. Voous
met tekeningen van
Ad Cameron f 168,55

BIRDQUEST

Birdwatching & Wildlife Holidays

Birdquest's worldwide tour programme spans all seven continents. Whether you are interested in such classic destinations as Turkey, Israel, India, Kenya and Peru, in travelling to areas that are off-the-beaten-track like the Yemen, Madagascar and Antarctica, or in pioneering journeys to places visited by few if any other birdwatchers such as Arctic Siberia or Vietnam, Birdquest have something special to offer you. Join one of our friendly, professionally-guided, small group tours for an unforgettable holiday and see for yourself why Birdquest are widely acknowledged to be 'First in the Field'.

Siberian White Cranes - see them on their breeding grounds in the arctic tundras of Siberia during another world first from Birdquest!

For our brochure please contact: Birdquest Ltd.,
Two Jays, Kemple End, Stonyhurst,
Blackburn BB6 9QY, England, U.K.
Tel: 254-86317. Fax: 254-86780.

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

Rolf A de By

The Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* is a species with poorly understood migrational habits. In western Europe, it is known primarily as an autumn migrant. Due to its secretive habits, it is difficult to observe, sometimes even on the breeding grounds, and thus likely to be underrecorded. Not surprisingly, many autumn records in western Europe stem from ringing activities.

There is some evidence that this *Acrocephalus* winters in tropical western Africa but there are very few records from its presumed winter quarters. A marked decline in its breeding range has been noted by many authors and it is even a possibility that it faces extinction in western and central Europe. It must have been much commoner earlier this century although this cannot be readily deduced from published records. Breeding numbers have declined continually since the turn of the century. The last 20 yr, however, have shown an upsurge in numbers recorded in western European countries. To add to the confusion, numbers recorded show marked fluctuations from year to year, especially in Britain and the Netherlands. British records are largely confined to south-coast countries which is difficult to explain for a species with an eastern European origin.

Several authors (Brouwer 1929, Herroelen 1962, Mester 1967, Moreau 1972, Sharrock 1973, 1974, Sharrock & Sharrock 1974, Joiris 1975, Pattenden 1976, Wawrzyniak & Sohns 1977, Mauer 1979, Schuster et al 1983, Winkler 1984, Bil 1987, Cruon et al 1987, Rienk Slings unpubl data) have tried to explain the observed patterns or have made statements about the migration of the Aquatic Warbler. In view of the recent 'boost' of records – which even made the British rarities committee decide in 1982 not to register the species any longer – this paper attempts to shed some more light on the topic by analysing a large number of records from western Europe.

materials and methods

For western European countries, as many records as possible were collected. For each record, the following details were obtained (if known): date, site, habitat, number of birds, age, type of record (found dead, lighthouse victim, ringing record, breeding record or sight record) and length of stay. Complete overviews were obtained for Belgium, Denmark, Finland, Ireland, Malta, Norway and Sweden where the species is considered by the respective national rarities committees. Recorded numbers for these countries are rather low, with the exception of Belgium. Complete overviews could not be obtained for Britain since 1982, France, the FRG and the Netherlands prior to 1977. For Switzerland, no individual records were obtained but comparative material is provided by Winkler (1984).

Records for the Netherlands prior to 1977 were obtained from the archives of the Dutch rarities committee CDNA and from annual reviews in *Ardea* and *Limosa*. These concerned records during 1918-53. British records since 1982 were obtained

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

through the kind co-operation of many county recorders and individual birders. Only summary data for France (G Jarry pers comm, Cruon et al 1987) were included for comparison. Records from the FRG are almost completely lacking in this survey: many people kindly contributed records but the figures presented below indicate that only a small fraction of FRG records was obtained. A publication on the birds of the Bodensee area (Schuster et al 1983) was used for comparison. Consequently, the analysis focused primarily on the records from Belgium, Britain and the Netherlands.

habitat

The Aquatic Warbler is a breeding bird of extensive wet stands of sedge. Many of these wetland areas have been drained during this century. As the species is very selective in its choice of habitat, this is likely to have caused a marked population decrease. Also during migration, Aquatic Warblers highly favour low stands of sedges and reeds near open water, normally along rivers, estuaries and coastal lagoons. Although sedges seem to be preferred, the species also occurs in stands of reed-mace and reed. Its wintering habitat is presumably similar. Records of migrating birds in drier crops like potatoes and rape are rare. During migration, the birds are unobtrusive and normally need to be flushed or sound-lured to be observed. Juvenile birds, however, are sometimes remarkably confiding.

breeding distribution

At the turn of the century, the Aquatic Warbler bred as far west as Belgium and the Netherlands. For the Netherlands, four definite breeding records have been published: Zwanenwater, Noordholland, 1892; Ossenzijl, Overijssel, 1904; Meppelerdiep, Overijssel, 1919; and Schutsloot, Overijssel, 1941 (Commissie voor de Nederlandse Avifauna 1962). There are also a further seven records of likely breeding – the last tentative breeding record as recent as 1979 near Zaandam, Noordholland (CDNA). Given the inaccessibility of the habitat and the species' secretive habits (especially of the females), it may have been a rather regular, though locally distributed, breeding bird in the Netherlands. This is indicated by van Oort (1920) who mentioned observations of eight singing males on a 3-km stretch near Meppelerdiep on 29 May 1919. Also, the Wageningen, Gelderland, record from 1911 (two singing males during the summer in seemingly suitable habitat (Wolda 1912) suggests probable breeding.

In Belgium, breeding occurred in the Dendre valley near Papignies, Hainaut, in 1875 and 1879 (Herroelen 1962). On this evidence, the Aquatic Warbler was possibly a regular, but very local, breeder.

In France, there is a single breeding record near Reuves, Marne, in 1961 (Érard 1961).

In the FRG, the species was locally a regular breeding bird until the late 1960s, mainly in the north-west, although smaller populations existed along the Rhine (until 1955) and the Danube (end of 19th century). Nowadays, it is extinct as a breeding bird (Schulze-Hagen in prep).

The species also declined in the GDR. Although initially overlooked early this century, it turned out to be a fairly common breeding bird in Brandenburg around 1940. In 1974, the known population was estimated at no more than 60 singing males, confined to the north-eastern GDR (Wawrzyniak & Sohns 1977). At present, this population numbers c 40-50 singing males (Sellin 1984, Sellin in prep).

116-117 Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola*, Biebrza lowlands, Poland (Andrzej Balinski)

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

Although the Aquatic Warbler bred in Austria, Italy and Rumania, it probably no longer does. Apparently, the Italian population became extinct in the mid-1960s (Schulze-Hagen in prep). Hungary is unique in having the only known population that has shown a marked recent increase. Currently, c 200 singing males are known at a single site (Schulze-Hagen in prep).

The Polish population numbers at least 1500 singing males. Even so, the species has also declined considerably in this country but the actual population size is probably larger than the current estimate (Schulze-Hagen in prep). According to Dyrz et al (1984), the densities found in north-eastern Poland are possibly the highest anywhere.

The situation in the USSR is unclear. It must be assumed that present numbers cannot be compared with those from before the time that major drainage projects were undertaken.

departure from breeding grounds

The information in this section is largely taken from studies of populations in the GDR (Heise 1970, Wawrzyniak & Sohns 1977).

Autumn migration starts in the last week of June when some males leave the breeding area. In extremely dry years, up to 40% of the females follow during the next 2 weeks. In other years, c 50% of the females start laying a second clutch during late June to early July.

The majority of males leave in the second half of July. Juveniles apparently leave the area as soon as possible. It is, therefore, to be expected that migration occurs in two waves: adult males, first-brood juveniles and some adult females in a first peak, second-brood juveniles and remaining females in a smaller second peak. The breeding data given in Wawrzyniak & Sohns (1977) allow the calculation of an expected adult to juvenile ratio for these peaks. Two assumptions have to be made to do this. The first is that adults and juveniles use the same migration routes, the second is that from the moment the birds leave the breeding area mortality for these groups is equal. Although this is probably unrealistic (young birds almost certainly suffer higher mortality), it is interesting to compare the calculated ratios with the observed ratios. The respective calculated ratios for the two peaks are 10 adults to 19 juveniles for the first peak (34.5% adults) and two adults to five juveniles for the second peak (28.6% adults). The first peak is expected to outnumber the second in a nine to four ratio if adults are included and in a two to one ratio if adults are not included.

migration

Detailed information was obtained for 1947 individual records of Aquatic Warblers from the period 1879-1987. Table 1 shows the distribution by country, classified according to age, type of record and numbers in 'spring' (1 January-30 June) and 'autumn' (1 July-31 December). The table does not include summarized data presented elsewhere (eg, Schuster et al 1983, Winkler 1984) and should, therefore, not be used for abundance comparisons between countries.

Belgium The survey contains 11 non-breeding spring records from Belgium (20 April to 28 May, median date 2 May). One out-of-range record on 30 June may well have been a very early autumn record.

Dated autumn records comprise 42 ringing records, 67 sight records and one bird

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

TABLE 1 Number of Aquatic Warblers in survey (from 1879-1987) categorized per country, season (spring: 1 January-30 June; autumn: 1 July-31 December), age and type of record (l, lighthouse; r, ringing; f, found dead; s, sight; b, breeding). Numbers shown are no indication of relative abundance per country.

country	season		age			type of record					total
	spr	aut	ad	juv	?	l	r	f	s	b	
Austria	3	2			5				5		5
Belgium	13	118	2	13	116		51	2	76	2	131
Britain		452	19	265	168		251		201		452
Channel Islands		83	6	70	7		76		7		83
Denmark		14		4	10	8	3		3		14
Finland	1	1			2				2		2
FRG	76	58		3	131		8		49	54	134
Greece	2	3			5			2			5
Int Waters		2			2				2		2
Ireland	1	11			12	2	1		9		12
Malta		1			1						1
Netherlands	56	546	9	83	510	181	119	4	259	39	602
Norway	1	2		1	2		1		2		3
Spain	7	37			44		3		1		44
Sweden	3	14		7	10	3	10		4		17
Algeria	5	1			6		1		5		6
Mali		1			1		1				1
Mauritania	1	3			4			1	3		4
Morocco	2	1			3		2		1		3
Senegal	4				4		4				4
Tunisia	6	1			7				7		7

found dead (18 July to 14 October, median date 23 August). Numbers peaked in the 2nd week of August with a slow decline thereafter (figure 3c). Top provinces were Antwerpen (30), Brabant (22), Limburg (13) and Westvlaanderen (31); top years were 1951 (15) and 1987 (21).

Of 15 aged birds, two (7.5%) were adults; these occurred on 2 and 10 August.

Britain Sharrock & Sharrock (1974) analysed 215 British records for 1958-72. Dymond et al (1989) mentioned c 650 records during 1958-85. The analysis presented here considered 395 records from 1968 onwards. Since the results of this survey were similar to the findings of Sharrock & Sharrock (1974) and Dymond et al (1989), no attempt was made to obtain the c 100 records prior to 1968. Sharrock & Sharrock (1974) mentioned one spring record (13 May 1963). There were none in this survey and there were also no lighthouse casualties.

Of the 251 ringing records, 187 (74.5%) originated from south-coast counties. This figure is consistent with Sharrock & Sharrock (1974). The dates ranged from 2 August to 1 October (median date 21 August). Numbers peaked in the 3rd and 4th week of August. Temporal distribution is shown in figure 3e. High numbers were trapped at Marazion Marsh (37), Radipole Lake (57) and Steart (22).

Sight records amounted to 201 individuals. Of these, 151 (75.5%) were in south-

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

coast counties (see above) (25 July to 29 October, with one exceptionally early date of 7 July, median date 30 August). Again, numbers peaked in the 3rd and 4th week of August and numbers slowly decreased until the 3rd week of September (figure 3d). Combined, these two types of records peaked in 1973 (53), 1975 (56) and 1976 (92). From 1968 onwards, annual numbers increased but numbers in recent years (since 1975: 56, 92, 34, 13, 25, 22, 19, 18, 14, 18, 8, 8 and 5) show a decline. However, it should be noted that this overview is incomplete for the years from 1982 onwards. There is a strong southern bias to the British records: south-coast counties combined with adjacent counties accounted for 87% of the individuals recorded. This was also recognized by Sharrock (1973) and led to some debate about a suitable explanation (cf Sharrock & Sharrock 1974, Joiris 1975, Pattenden 1976). Of 284 aged birds, 19 (7.0%) were adults, occurring from 25 July to 13 October (median date 17 August). Late records of adults are all sight records.

Channel Islands 83 Aquatic Warblers have been recorded in the Channel Islands (Roger Long pers comm). All were autumn records, with no less than 76 originating from ringing activities (6 August to 2 October, median date 20 August). Note that the last ringing date was 10 September. Out of 76 aged birds, 6 (7.9%) were adults.

Fennoscandia Only 36 records are known from Finland and Scandinavia. Most of them occurred in Denmark (14) and Sweden (17) while Finland and Norway contributed two and three, respectively (Geoffrey Acklam, Lars Nørgaard Andersen, Martti Hario and Magnus Ullman pers comm). There are five spring records (9 May to 16 June, median date 25 May). The 31 autumn individuals occurred from 1 August to 13 October (median date 3 September). Peaks occurred during the 2nd week of August (7) and in mid-September (6). Apparently, no adult birds were recorded.

France No detailed records were obtained from this country. Productive years regarding ringing records were 1972 (42), 1973 (68), 1984 (38), 1985 (29), 1986 (84) and 1987 (at least 88). The increase in numbers since 1984 was caused by the Euring Acroproject (G Jarry pers comm). Of 82 individuals ringed in 1987, 12 (14.6%) were adults and 70 (85.4 %) juveniles.

Cruon et al (1987) gave a temporal distribution of 75 sight records, originating primarily from Bretagne. The general pattern resembles that of British sightings (figure 3d). Numbers peaked in the week between 13 and 19 August with a median date (calculated from Cruon et al 1987) of 27 August. Furthermore, Cruon et al (1987) gave dates of 12 Camargue-ringed birds. These ranged from the 2nd week of August to the 3rd week of October, with a peak total of four in the 3rd week of September. Cruon et al (1987) also stated that spring migration is much less obvious than autumn migration and is confined to the central-eastern region of the country.

FRG Only 32 spring and 55 autumn records in the FRG are included in this survey. Spring migration occurred between 20 April and 28 May (median date 8 May). This corresponds with data presented elsewhere (Mester 1967). Autumn migration took place between 7 July and 5 October (median date 27 August). However, the totals presented here are by no means complete and the author is presently in the process of obtaining more data.

118-119 Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola*, Ruigoord, Noordholland, April 1978
(Arnoud B van den Berg)

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

Schuster et al (1983) discussed the occurrence of the Aquatic Warbler in the Bodensee area at the Swiss border during 1950-80. Numbers observed decreased from 85 in the 1st decade to 49 in the last, caused mainly by a decrease in autumn records. The temporal distribution for 182 individuals shows a remarkable similarity with that discussed below for Switzerland, with a strong indication of a two-peaked occurrence in autumn. Median spring date was 30 April, median autumn date 7 September.

Ireland A single spring record (2 June 1906) and 11 autumn records have been accepted for Ireland (Ken Preston pers comm). The autumn individuals occurred from 9 August to 14 October (median date 2 September). No records of adult birds are known from Ireland.

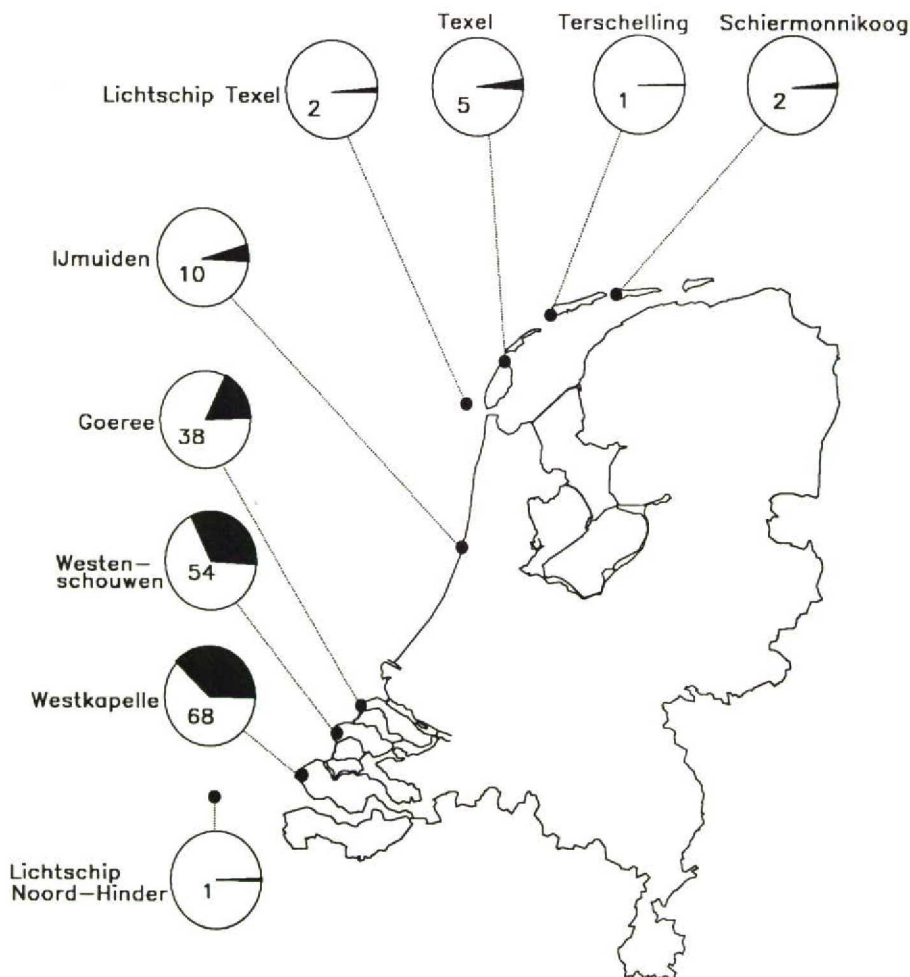
Netherlands 602 Dutch records were used in this survey. Apart from breeding records, there were 21 spring records (April, nine; May, 10; June, two) with extreme dates 9 April and 24 June (median date 6 May). The remainder concerned autumn records.

In comparison with other countries, the records of 181 lighthouse victims from the Netherlands are interesting as they give an indication of abundance earlier this century. They account for 30% of the total of Dutch records and occurred between 1887 and 1971, with 1912 (31) and 1936 (53) as peak years. Since 1950, only 20 lighthouse victims have been found. Both geographically (figure 1) and temporally

120 Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola*, Biebrza lowlands, Poland (Andrzej Balinski)

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

FIGUUR 1 Geographical distribution of occurrence of lighthouse casualties in the Netherlands in autumn (181: complete, 1887-1971). Total numbers shown, solid area indicates percentage, full circle=181.

(figure 3a), the occurrence of these casualties reveal interesting distributions. Analysis of records of lighthouse victims shows that most were obtained from southern lighthouses while data taken from the same sources reveal a reverse pattern for common species like, eg, Skylark *Alauda arvensis*, Robin *Erithacus rubecula*, Blackbird *Turdus merula* and Starling *Sturnus vulgaris* (Rienk Slings unpubl data). Cumulative figures from two studies (Brouwer 1929, van Dobben & Mörzer Bruyns 1939) show that around 1930 the Sedge Warbler *A schoenobaenus*

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

was a much less numerous victim (12) than the Aquatic Warbler (86).

A total of 119 ringing records have been used in the survey, dating from as early as 1943 (3 July to 5 October, median date 14 August).

The 241 autumn records (sightings and birds found dead) show a pattern very similar to that of the ringing records (5 July to 27 October, median date 15 August; these records included only 35 individuals prior to 1950). Again numbers clearly peaked in the 2nd week of August. The geographical distribution of records (birds seen, trapped or found dead) is given in figure 2; totals are given per province. The De Beer/ Maasvlakte area accounted for 93 individuals. Of the 52 individuals from Noordholland, only four originated from north of the Zaanstad area.

Figure 3b shows the temporal distribution for combined records of birds ringed, sighted or found dead (lighthouse records are omitted here since they show a rather different distribution); peak years were 1953 (42), 1955 (24), 1959 (16), 1971 (30) and 1986 (24).

Attention was also paid to the adult to juvenile ratio. In all, only nine adults were recorded, which is only 9.7% of the aged birds (the 83 others were juveniles). All adults were recorded during the very early autumn, with the latest on 13 August (median date 5 August).

Portugal Around 1920, the Aquatic Warbler was a locally common autumn visitor near Porto, especially so in the 2nd week of August. Individuals could be seen until the last week of October (Tait 1924, Reis 1931). Apparently, it is still 'a regular, but never really common, passage migrant to be found in late summer and early autumn' (António Teixeira pers comm). Unfortunately, recent detailed counts are not available.

Spain A total of seven records provide evidence of spring migration through Spain. One of these was recorded on 14 March 1905 at Fuerteventura, Canary Islands (Stam & Voous 1963). The others date from 19 April to 1 May (median date 23 April) (Eduardo de Juana pers comm). There are 37 autumn individuals (30 July to 1 October, median date 17 September), with peak numbers around median date.

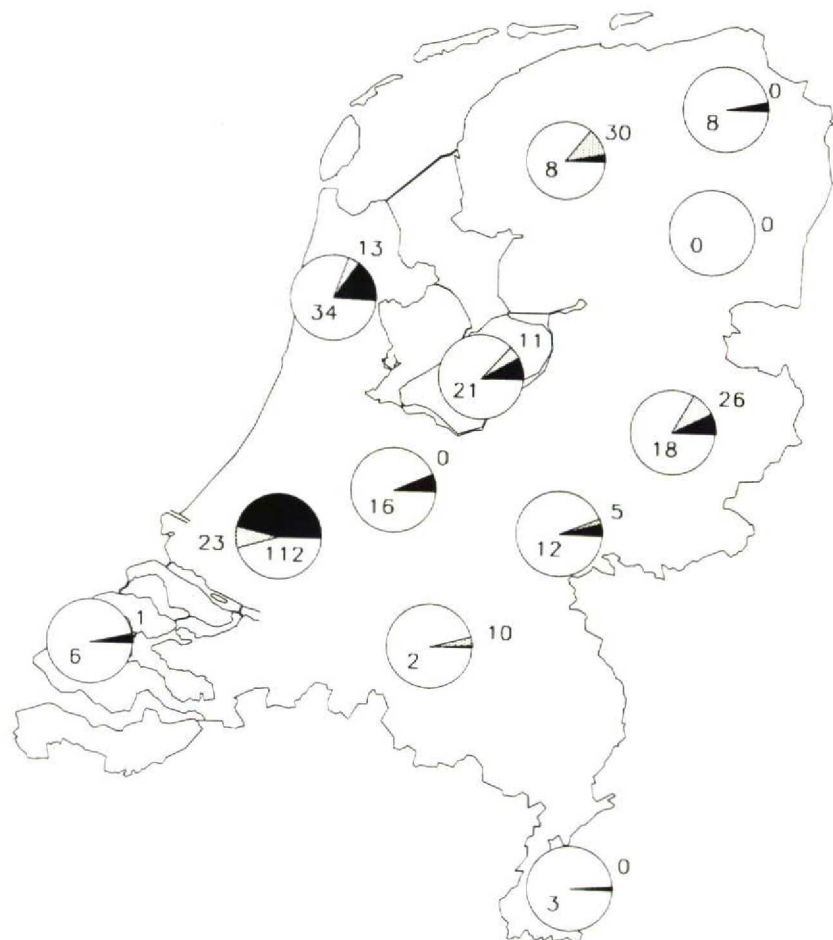
Switzerland Winkler (1984) gave migration data in 5-day intervals of 249 Aquatic Warblers during 1959-83. These included 97 spring and 152 autumn records; the proportion of spring records was larger than in any of the other countries discussed. Spring passage occurred from 6 April to 15 May (median date 28 April). Autumn occurrence showed an interesting, clearly two-peaked pattern. All birds occurred between 20 July and 27 October. There was a first peak of 19 around 16 August, then a slow decline to four around 15 September, followed by a second peak of 14 around 25 September.

Other countries There were too few records available from the African countries, Austria and Italy to enable a meaningful comparison. However, there appear to be more spring than autumn records for north-western Africa (table 1).

discussion

spring migration In spring, the Aquatic Warbler is a rare bird throughout western Europe, especially in the west and north and seems to prefer a more easterly route

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

FIGUUR 2 Geographical distribution per province of occurrence of ringing records (119: complete, 1943-86; hatched, totals outside circle) and sight plus found dead records (240: 1879-1987; solid, totals inside circle) in the Netherlands in autumn. Total numbers shown, full circle=240.

than during autumn migration. This is indicated by only two records for the British Isles, rarity in western France and relative abundance in Switzerland and at the Bodensee, FRG. Mester (1967) already suggested a more direct return to the breeding areas when discussing FRG records. Migration at this time of year progresses rather slowly, yet steadily. A median date of 23 April in Spain and 8 May in the FRG indicates an average daily displacement of slightly less than 100 km. The observed median dates for the other countries are all consistent with this rate of progress northwards.

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

Winter records are extremely rare everywhere. There is one December record from Mali, a single February and three March birds from Senegal and single March individuals from Mauritania and Fuerteventura, Canary Islands. A bird ringed on 2 March 1972 in Senegal was retrapped at the same site 15 days later (Jarry & Larigauderie 1974). Furthermore, there are six spring records from Tunisia. Interpretation of records of so few individuals is very risky but the data suggest that a westerly displacement might take place in the wintering areas prior to spring migration, thus indicating a ∞ -shaped migration pattern as has been hypothesized by Mester (1967) and Isenmann (1977). This seems to be consistent with the relative abundance in Tunisia in spring.

autumn migration The information presented here strongly indicates that the Aquatic Warbler, being a breeding bird in the GDR, Hungary, Poland and the USSR, undertakes a post-breeding migration across Europe towards the Iberian peninsula and from thereon southward into western Africa south of the Sahara. There were no data available for Italy and the species is almost certainly rare in Greece (five) and Malta (one). Also, to the best of my knowledge, there are no records from northern Africa east of Tunisia, nor from Israel. The data further indicate that birds, when leaving the breeding grounds, fan out over much of western Europe, with substantial numbers following a westerly route reaching the North Sea area as well as a more south-westerly course into France, the southern FRG and Switzerland. The temporal distributions for Belgium (figure 3c), Britain (figures 3de), Bretagne (Cruon et al 1987) and the Netherlands (figures 3ab) are very similar and show a progressively later passage towards the south-west. There are, however, two exceptions: the distributions of ringing records in Britain and of lighthouse victim records in the Netherlands.

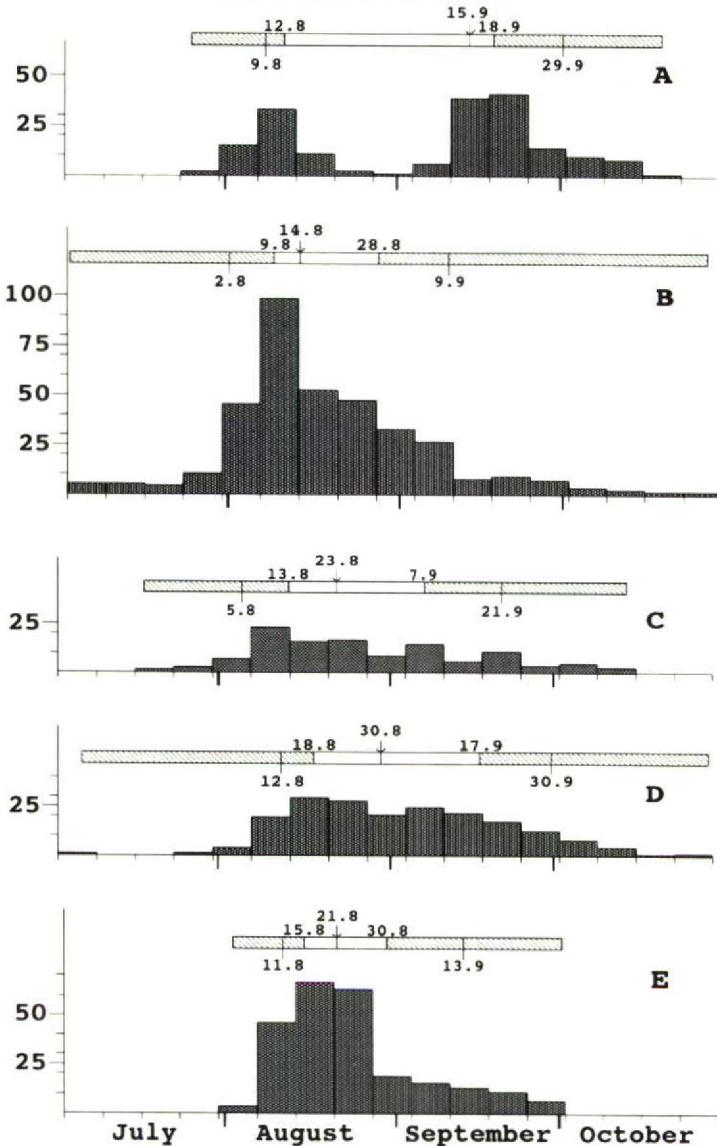
A comparison of British ringing (figure 3e) and sight records (figure 3d) indicates a more restricted migration period in the case of ringed birds. A similar situation occurs in the Channel Islands. The difference in temporal distribution in Britain is statistically significant (Kolmogorov-Smirnov; $n_1=251$, $n_2=201$; $z=3.2$; $P < 0.01$). In my opinion, this merely reflects reduced ringing activity in reed-beds during July and October. Therefore, to obtain a representative median date for autumn migration, it would be better to consider British sight records only. There seems to be no analogous mismatch between sight and ringing records for the Netherlands and therefore these data have been combined in figure 3b. The Dutch lighthouse victim records (figures 1, 3a) are very interesting as they provide comparative material from the first half of this century. The data indicate that during this period: 1 Aquatic Warblers were much commoner along the southern seaboard than in the north (figure 1), 2 there were two peaks of occurrence spaced c 6 weeks apart (figure 3a), 3 the Aquatic Warbler was much more numerous than the Sedge Warbler and 4 the five adults out of 38 aged birds all occurred in very early autumn (see below).

One might infer from the figures that the Aquatic Warbler was much more numerous in the first half of the century: an annual death toll of 30 birds or more at lighthouses is never attained nowadays. At present, however, no nationwide and daily collecting is carried out anymore because in the last decades lighthouses are illuminated by footlights which substantially reduce the number of casualties.

A general decline of the species is suggested by two other studies. Decreasing occurrence in the Bodensee area during the last 3 decades (Schuster et al 1983) has

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

FIGURE 3 Distribution through time of: (a) lighthouse records in the Netherlands (181); (b) ringing, sight, and found dead records in the Netherlands (359); (c) all records in Belgium (110: complete, 1883-1987); (d) sight records in Britain (201: complete, 1969-82); (e) ringing records in Britain (251: complete, 1969-82). Top bars indicate total time range as well as dates of 10, 25, 50, 75 and 90 percentiles.

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

already been mentioned. Beside that, Berthold et al (1986), in their study with standardized mist-netting of changes in population level of songbirds in central Europe during 1974-83, found a negative trend for the Aquatic Warbler.

Figure 3a also suggests that birds in the second peak of occurrence outnumbered those of the first. It is, however, assumed (M F Mörzer Bruyns in litt to Rienk Slings) that 'favourable' conditions for the occurrence of lighthouse victims, ie, dark misty nights, are more commonly observed later in autumn. Therefore, the two peaks of figure 3a cannot be compared easily although numbers during preceding and following weeks probably can.

The following median dates for autumn migration were calculated: the Netherlands: 15 August; Belgium: 23 August; Bretagne: 27 August; and Britain (sight records): 30 August. This indicates a very slow short-distance migration through western Europe. Gladwin (1963) and Bibby et al (1976) discussed the possibility that the Sedge Warbler undertakes single-hop long-distance migration from areas close to the breeding area straight into the wintering areas. Gladwin (1963) showed that Sedge Warblers acquire about twice as much fat as Reed Warblers prior to their autumn migration in his study area in Britain. Despite the fact that Sedge Warblers outnumbered Reed Warblers in British ringing totals, there were more recoveries for the latter species from the Iberian peninsula.

Since Sedge and Aquatic Warbler are closely related, it is imaginable that this strategy is also used by the Aquatic Warbler. In order to perform this 'single-hopping', Sedge Warblers seem to undertake short-distance movements to areas where food is abundant for pre-migratory fattening (Gladwin 1963). Progression would necessarily be slow in order to develop large fat deposits. The observed slow progress of Aquatic Warblers and their fanning out over western Europe may support this hypothesis.

The median dates mentioned above and the figures presented strongly suggest that birds occurring in north-western Europe originate from the same area. Sharrock (1973) stated this as a first explanation for the origin of British records. As he could not explain the relative scarcity at the east coast of Britain, he later proposed an alternative explanation by stating that British records could have been the result of reversed migration of – most likely – the Italian population (Sharrock 1974). He did not know at that time that the Aquatic Warbler had become extinct as a breeding bird in Italy (Schulze-Hagen in prep). Although this alternative explanation seems appropriate for explaining its rarity in East Anglia, it immediately introduces the problem of rarity in Ireland. If British records were the result of reversed migration, higher numbers would be expected to occur in Ireland as well. This is clearly not the case. Furthermore, a juvenile trapped on 16 July at the Rietzer See, Brandenburg, GDR, and retrapped on 28 August of the same year near Nantes, Loire-Atlantique, France, constitutes the only long-distance ringing recovery of the species. It supports the idea of a westerly short-distance migration during early autumn.

Hence, the original hypothesis of eastern origins remains the much more likely one. Still, it needs to be explained why the Aquatic Warbler is rare in East Anglia and, indeed, why it is rare in the north-western Netherlands. Expanding the discussion to include the situation in Scandinavia, where the species is rare, the Wadden Islands and northern Noordholland, where it is also rare, I can find only one plausible and unifying, but admittedly hypothetical, explanation. Apparently, Aquatic Warblers regularly reach Friesland (figure 2) on a mainly westerly course from the breeding

grounds. If the birds were to maintain that course, they would reach northern Noordholland and, eventually, East Anglia. This seems to happen less often than expected. The explanation may well be that the Aquatic Warbler only very reluctantly crosses large bodies of open water, ie the Baltic, the Waddensea/Jsselmeer and the North Sea, which could account for the rarity in Scandinavia, the north-western Netherlands and East Anglia, respectively. Still, the substantial numbers of birds recorded in southern Britain apparently have crossed the Strait of Dover.

A two-peaked autumn occurrence is indicated for the southern FRG, Switzerland and pre-1950 lighthouse victims from the Netherlands. This might be explained by the double-brood breeding season as the 6-week gap between the two peaks suggests. The small number of adult lighthouse casualties from the Netherlands (five) does not permit any conclusions to be drawn. All nine adults from the Netherlands out of 92 aged birds occurred prior to 14 August which strongly indicates that the second peak mainly involves juveniles. The occurrence of a second peak later in autumn seems more prominent in the Bodensee area and Switzerland and it may be reasonable to assume that second-brood juveniles follow a more direct, south-westerly course than first-brood juveniles.

Adults were outnumbered by juveniles at all times. The percentage of adults varied from 7.0 (Britain) to 14.6 (France). Adults were relatively slightly more numerous towards southern Europe. Furthermore, the data for the Netherlands suggest that adult migration takes place in very early autumn as in the Sedge Warbler (Bibby et al 1976) which, under the hypothesis of single-hop migration and acquisition of large deposits of fat, may be explained by more efficient feeding by adults. The discrepancy between the observed percentage of adult birds (7-15%) and the calculated proportion (28-35%) and the early occurrence of adults in autumn are consistent with the single-hop theory.

acknowledgements

I am much indebted to Rienk Slings for drawing my attention to the topic, for giving insight in his study of lighthouse victims in the Netherlands and for his careful criticism of an earlier draft. Karl Schulze-Hagen kindly let me use his work for the *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* as a basis, directed me to relevant literature, suggested many improvements to an earlier version of this paper and provided photographs. This study would not have been possible without the greatly acknowledged help of Geoffrey Acklam, Philios Akriotis, Per Alström, Lars Nørgaard Andersen, Willem Bil, Stanley Christophers, Peter Davis, Volker Dierschke, Philippe Dubois, Peter Ellicott, Martin Flade, Hans-Georg Folz, E Garve, Martti Hario, R Heinle, Hartmut Hennings, Paul Herroelen, Paul Isenmann, Paul James, G Jarry, Eduardo de Juana, Hubert Krieger, Michael Kuhn, René de Liedekerke, Roger Long, André van Loon, Eckhard Möller, P Nicolau-Guillaumet, Ken Preston, Peter Sackl, Wim van der Schot, Dietrich Sellin, Jo van den Steen, Johannes Strehlow, Joe Sultana, António Teixeira, Magnus Ullman, E Wiseman and Niklaus Zbinden.

samenvatting

TREK VAN WATERRIETZANGER IN WESTEUROPA Een onderzoek naar de voorjaars- en najaarstrek van de Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* in Westeuropa wordt gepresenteerd, gebaseerd op gegevens van 1947 individuen. De analyses betreffen grotendeels gegevens uit België, Brittannië en Nederland en worden vergeleken met literatuurgegevens. De BRD,

Migration of Aquatic Warbler in western Europe

Frankrijk, Italië en Oostenrijk zijn ondervertegenwoordigd in het onderzoek. Tijdens de voorjaarstrek blijken slechts zeer geringe aantallen in Noordwesteuropa voor te komen; de trekroute ligt dan meer oostelijk. In de nazomer vindt een uitwaaiering plaats naar het westen en het zuidwesten zodat redelijke aantallen Waterrietzangers kunnen worden vastgesteld in Noordzee-landen en Frankrijk, de Zuid-BRD en Zwitserland. De mediane waarnemingsdata voor Nederland, België, Bretagne en Brittannië zijn in die volgorde geordend. De zeldzaamheid van de Waterrietzanger in Scandinavië, de Waddeneilanden, Noord-Noordholland, en de Britse oostkust wordt verklaard door de veronderstelling dat de vogels slechts zelden grote stukken water oversteken. Uit het Europese voorkomen in het najaar kan men afleiden dat de Waterrietzanger niet ver van het broedgebied grote vetreserves opbouwt, alvorens in één keer te trachten het overwinteringsgebied te bereiken.

references

- Berthold, P, Fliege, G, Querner, U & Winkler, H 1986. Die Bestandsentwicklung von Kleinvögeln in Mitteleuropa: Analyse von Fangzahlen. *J Ornithol* 127: 397-437.
- Bibby, C J, Green, R E, Pepler, G R M & Pepler, P A 1976. Sedge Warbler migration and reed aphids. *Br Birds* 69: 384-399.
- Bil, W 1987. Veel Waterrietzangers bij Makkum in zomer van 1986. *Dutch Birding* 9: 176.
- Brouwer, G A 1929. Overzicht van de vogels aangevlogen tegen den vuurtoren 'Het Westhoofd' op Goeree gedurende de jaren 1924 t/m 1928. *Ardea* 18: 140-161.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna 1962. Avifauna van Nederland. *Ardea* 50: 1-103.
- Cruon, R et al 1987. Notes d'ornithologie française. *Alauda* 55: 356-381.
- van Dobben, W H & Mörzer Bruyns, M F 1939. Zug nach Alter und Geschlecht an Niederländischen Leuchtturmen. *Ardea* 28: 61-79.
- Dymond, J N, Fraser, P A & Gantlett, S J M 1989. Rare birds in Britain and Ireland. Calton.
- Dyrce, A et al 1984. [Birds of fens in Biebrza marshes. Faunistic approach.] *Acta Ornithol* 20: 1-108. [In Polish; English summary.]
- Érard, C 1961. *Acrocephalus paludicola* (Vieill.) a niché en France. *Alauda* 29: 193-195.
- Gladwin, T W 1963. Increases in weights of *Acrocephali*. *Bird Migr* 2: 319-324.
- Heise, G 1970. Zur Brutbiologie des Seggenrohrsängers (*Acrocephalus paludicola*). *J Ornithol* 111: 54-67.
- Herroelen, P 1962. De trek van de Waterrietzanger – *Acrocephalus paludicola* L. – in België. *Giervalk* 52: 641-643.
- Isenmann, P 1977. Wo überwintert der Seggenrohrsänger? *Beitr Vogelkd* 25: 366-367.
- Jarry, G & Larigauderie, F 1974. Notes faunistiques sur quelques oiseaux du Sénégal. *Oiseau* 44: 62-71.
- Joiris, C 1975. The origin of British Aquatic Warblers. *Br Birds* 68: 519.
- Mauer, K 1979. Vangsten van Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* op Putten in 1970-73. *Dutch Birding* 1: 122.
- Mester, H 1967. Über den Zug des Seggenrohrsängers. *Anthus* 4: 1-6.
- Moreau, R E 1972. The Palaearctic-African bird migration systems. London.
- van Oort, E D 1920. Ornithologische waarnemingen in Nederland. *Ardea* 9: 3-10.
- Pattenden, B 1976. The origin of British Aquatic Warblers. *Br Birds* 69: 228-229.
- Reis Jr, J A 1931. Catálogo sistemático e analítico das aves de Portugal. Porto.
- Schulze-Hagen, K in prep. *Acrocephalus paludicola* (Vieillot 1817) – Seggenrohrsänger. In: Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K M (editors), *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 12, Wiesbaden.
- Schuster, S et al 1983. Die Vögel des Bodenseegebietes. Konstanz.
- Sellin, D 1984. Zum Vorkommen des Seggenrohrsängers im Gebiet des Peenestroms und im NSG Peenemünder Haken, Struck und Ruden. *Naturschutzarb Mecklenbg* 27: 21-24.
- Sellin, D in prep. Der Seggenrohrsänger in Mecklenburg. *Naturschutzarb Mecklenbg*.
- Sharrock, J T R 1973. Scarce migrants in Britain and Ireland during 1958-67. *Br Birds* 66: 46-64.

- Sharrock, J T R 1974. The origin of British Aquatic Warblers. Br Birds 67: 443-444.
Sharrock, J T R & Sharrock, E M 1974. Rare birds in Britain and Ireland. Berkhamsted.
Stam, D & Voous, K H 1963. African record of Aquatic Warbler. Ardea 51: 74.
Tait, W C 1924. The birds of Portugal. London.
Wawrzyniak, H & Sohns, G 1977. Der Seggenrohrsänger. Wittenberg.
Winkler, R 1984. Avifauna der Schweiz, eine kommentierte Artenliste. Basel.
Wolda, G 1912. De Waterrietzanger. Levend Nat 17: 59-61, 79-83.

Rolf A de By, Ankrot 19, 7523 LH Enschede, Netherlands

mededelingen

Plumage of subadult male Marsh Harrier The plumages of Marsh Harrier *Circus aeruginosus* are described in Cramp & Simmons (1982). However, their description of the plumage of the subadult male is sketchy and incomplete. Male Marsh Harriers do not acquire adult plumage until they are at least 2 yrs old; subadult plumage is acquired when c 1 yr old.

None of the bird-guides available, including Porter et al (1981), describe or illustrate this plumage. Forsman (1984) has described it in Swedish, including black-and-

121 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male, showing heavily banded grey-and-rufous tail and greyish cast to outer secondaries, inner primaries and primary coverts. Note adult female-like pale mottled patch on upperwing-coverts. Eilat, Israel, April 1985 (William S Clark)

122 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male, showing rufous-and-grey coloration with dark subterminal tail band and faint banding. Eilat, Israel, April 1986 (William S Clark)

white illustrations. Here we describe the subadult male plumage in detail and using photographs of birds in the hand to illustrate plumage characteristics. The birds were captured at Eilat, Israel, as part of a study of raptor migration.

Most subadult male Marsh Harriers are similar in plumage to and can easily be mistaken for adult females in the field. The head is much like the adult female, with streaked creamy crown and throat-patches separated by dark brown eye-lines. The mantle and upperwing-coverts are dark brown, often with creamy patagial patches, like those of the adult female (plate 121). The remiges are dark brown above, with a faint but definite silvery cast to the primary coverts, inner primaries and outer secondaries (plates 121-124); this is a feature never found in adult females but not easily observed in the field. The breast is usually creamy with heavy dark brown or dark rufous streaking (plate 125), similar to that of the adult male, but may be dark brown with a pale creamy breast-patch like that of the adult female (plate 127). The belly, leg-feathers and undertail-coverts vary from (usually) dark rufous to (occasionally) dark brown. The underwing-coverts vary from creamy with heavy dark rufous streaking (plates 125-126) to solid dark brown (plate 127). The remiges below are dark brown with either a solid white patch, a solid creamy patch (like most adult females) or areas of extensive white mottling. The undertail-coverts are rufous. The tail is the most distinctive feature of this plumage (plates 121-124): the grey central rectrices have an irregular dark subterminal band and usually 3-6 faint dark bands. The other rectrices are either grey or dark brown on the outer webs and brown with adult female-like heavy rufous mottling on the inner webs and usually, but not always,

123 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male, showing mostly grey tail with dark subterminal band and hints of other bands, and outer rectrices showing rufous inner webs and dark banding. Eilat, Israel, March 1984 (*William S Clark*) **124** Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male, showing grey central rectrices and others mostly rufous with faint banding. Eilat, Israel, March 1985 (*William S Clark*)

125 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male, showing streaked breast-pattern (like adult male) and restricted whitish patch on underwing. Note adult female-like face-pattern. Eilat, Israel, April 1986 (William S Clark) **126** Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male (same as plate 122), showing large whitish patch on underwing. Note dark terminal band on remiges. Eilat, Israel, April 1986 (William S Clark)

127 Marsh Harrier *Circus aeruginosus*, subadult male (same as plate 121), showing dark breast with pale patch (like adult female) and dark underwing-coverts. Note extensive whitish mottling on underwing. Eilat, Israel, April 1985 (William S Clark)

with 3-6 dark brown bands across each feather. This tail-banding has been illustrated (albeit on folded tails) and described by Forsman (1984). The iris colour is lemon-yellow like the adult male.

Some adult female Marsh Harriers, particularly older ones, may show a silvery cast to the tail and others may have faint dark brown tail-banding, but females will never have the greyish cast to the upperwing or extensive white mottling on the underside of the inner primaries.

The subsequent male plumage of Marsh Harrier, acquired when c 2 yr old, is usually the adult male plumage, but the tail may have a noticeable black subterminal band. William S Clark's research in Israel was sponsored by the Israeli Raptor Information Center. Yossi Leshem, William Seegar and F Prescott Ward are thanked for their support. The World Nature Association and Holy Land Conservation Fund provided grants for the 1986 Israel field-work. Mike Britten, Kate Duffy, Edna Gorney, Ohad Hatzofe, Mike McGrady, Carol McIntyre, Chris Schultz and Tami Shohat helped capture the Marsh Harriers.

references

- Cramp, S & Simmons, K E L 1982. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
 Forsman, D 1984. Rovfågelsguiden. Helsinki.
 Porter, R F et al 1981. Flight identification of European raptors. Third edition. Calton.

William S Clark, 4554 Shetland Green Road, Alexandria, Virginia 22312, USA
 Dick Forsman, Box 25, 02421 Jorvas, Finland

Royal Terns in Spain in September 1989 On 11 September 1989, at 16:00, Ruud Brouwer and Nomdo Dijkstra discovered an adult and a juvenile Royal Tern *Sterna maxima* on the beach at Tarifa, Cadiz, Spain. The birds were present among dozens of Yellow-legged Gull *Larus cachinnans*, several Audouin's Gulls *L. audouinii* and at least 30 Sandwich Terns *S. sandvicensis*. The adult bird took to the air several times, always followed by the begging juvenile, which was calling loudly. At 16:30 both birds flew out to sea and did not return; they were not seen again during the following days. The description was made using a 15-45x telescope and 10x40 binoculars.

adult bird

SIZE & STRUCTURE Robust tern; about one-and-a-half times the size of Sandwich Tern. Long, rather narrow wings and noticeably forked tail conspicuous in flight. Stout bill with rather thick base, narrowing towards sharp tip; culmen slightly decurved towards tip; length of bill equal to that of head. Appeared longer-legged than Sandwich Tern.

HEAD Forehead, forecrown and lore white. Centre of crown (from eye backwards) white, finely streaked and spotted black and grading into black hindcrown and nape. Feathers of nape forming small crest. Black of hindcrown and nape not reaching eye, which stood out even at a distance.

UPPERPARTS Pale silvery-grey, appearing slightly paler than in Sandwich Tern.

UNDERPARTS White.

WING Outer primaries with dark grey to black-

ish outer web, part of inner web and tip. Tertiaries broadly edged and tipped white. Underwing whitish. Only tip and small part of inner and outer web of primaries dark grey to blackish.

TAIL White.

BARE PARTS Bill orange to reddish-orange. Leg blackish.

VOICE Much like Sandwich Tern, but deeper and more raucous.

juvenile bird

HEAD Much like adult.

UPPERPARTS Pale grey, partly scaly, especially on shoulder.

WING Conspicuous pale median bar on upperwing, contrasting with dark secondary bar and dark lesser wing-coverts. Outer primaries dark brownish.

This observation represented the fifth record of Royal Tern for Spain (Cramp 1985). The nearest breeding grounds are located on the Banc d'Arguin, Mauritania, where between 3000 and 5300 pairs of the subspecies *S. m. albididorsalis* breed (Cramp 1985).

reference

Cramp, S 1985. The birds of the Western Palearctic 4. Oxford.

Ruud E Brouwer, Westersingel 52, 1671 GP Medemblik, Netherlands

Hybride Huismus x Ringmus te Aalsmeer in januari-februari 1990 Van 25 januari tot 26 februari 1990 bevond zich af en toe in mijn tuin te Aalsmeer, Noordholland, een mannetje hybride Huismus x Ringmus *Passer domesticus* x *P. montanus*. De vogel kwam op gestrooide broodkruiden af maar hield zich enigszins afzijdig van een 25-tal Huismussen.

De vogel was kleiner dan een Huismus. Het uiterlijk vertoonde de volgende verschillen met de plaat van Laurel Tucker in Harris et al (1989: 216): de grijze baan over de kruin was boven de snavel en in de nek smal en in het centrum iets verbreed,

128-129 Hybride Huismus x Ringmus *Passer domesticus* x *P. montanus*, Aalsmeer, Noordholland, februari 1990 (Arnoud B van den Berg)

onder het zwarte 'slabbetje' bevonden zich slechts enkele donkere schubjes, kleine witte vlekjes waren aanwezig voor en achter boven het oog, er was een dun achterste vleugelstreepje en de donkere wangvlek was, hoewel niet zwart, iets contrasterender dan op Tucker's plaat. Geheel in overeenstemming waren een wit voorste vleugelstreepje, de bruine stuit, de zeemkleurige onderdelen en de niet in de nek doorlopende witte halsring.

Binnen een straal van 2 km rond de waarnemingsplaats broeden geen Ringmussen; daarbuiten is de soort schaars.

Summers-Smith (1988: 267) geeft een 10-tal gevallen van (mogelijke) hybriden Huismus x Ringmus in de DDR (één), Polen (één) en Groot-Brittannië (acht); voor Nederland staan geen waarnemingen genoemd.

summary

HYBRID HOUSE SPARROW X TREE SPARROW AT AALSMEER IN JANUARY-FEBRUARY 1990 From 25 January to 26 February 1990, a hybrid House Sparrow x Tree Sparrow *Passer domesticus* x *P. montanus* was observed in a garden at Aalsmeer, Noordholland. Some slight differences from the hybrid depicted in Harris et al (1989: 216) are described.

verwijzingen

Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1989. The Macmillan field guide to bird identification. London.

Summers-Smith, J D 1988. The sparrows. A study of the genus *Passer*. Calton.

Klaas J Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, Nederland

asian-pacific birds

Recent records and taxonomic affinities of *Leonardina woodi* The enigmatic Bagobo Babbler *Leonardina woodi* is the only member of an aberrant genus of the large and diverse family of babblers Timaliidae. This monotypic species is endemic to Mindanao, Philippines, and known from a few mountains only. It is considered one of the rarest, least-known and most elusive birds of the Philippines (McGregor 1909, Rand 1950, Collar & Andrew 1988, Dickinson et al in prep).

The Bagobo Babbler was first described by Mearns (1905) from one specimen taken by him at Todaya, located at 1200 m on the slopes of Mount Apo, on 11 July 1904. Genus and species were named after Major General Leonard Wood (US Army), then Governor of Moro Province and President of the Philippine Scientific Association. The species has been collected only a few times since: one was trapped at 1600 m on the eastern slopes of Mount McKinley on 20 August 1946 (Salomonsen 1952); another at Meran on the eastern slope of Mount Apo on 8 November 1946 (Rand 1950), one at the same locality on 10 November 1946 in a 'valley with thick growth of ferns' and one at Mainit on Mount Apo on 20 November 1946 (Salomonsen 1952), all between 1150 and 2030 m; These four specimens were caught in rat traps set on the ground and baited with bird meat. Bagobo Babblers were subsequently collected on Mount Malindang and Mount Katanglad in December 1964 and on mountains east of Lake Lanao, Lanao del Sur, on an unknown date (Dickinson et al in prep).

Nothing is known about its behaviour and breeding biology and its voice remains undescribed. The only known records of the last decade concern the only birds ever seen in the field: a single bird once or twice at 1000 m at the Baracatan Eagle Camp, Mount Talomo, Davao, Mindanao, by Ron Krupa (in litt) in 1985 (exact date unknown). When visiting this locality, we mist-netted a Bagobo Babbler at the edge of primary forest on 27 March 1985. It was photographed (the first-ever photographs of a live bird) and released. Since it was found in the bottom shelf of the net and most of the collected birds were captured in rat traps, it is most likely a ground-dwelling species, as is also indicated by its long and strong legs. The Bagobo Babbler is probably not that rare in suitable habitat but easily overlooked due to its secretive behaviour. It seems that its habitat is evergreen primary forest on mountain slopes; it is not known if it also occurs in secondary vegetation.

The species was assigned to the genus *Malacocincla* (including *Trichastoma*) by Delacour (1946) and this classification was reluctantly followed by Rand (1950) but Deignan (1964) revived *Leonardina* as a monotypic genus. Ripley & Beehler (1985) tentatively assigned *woodi* to the restricted genus *Trichastoma* (containing also *bicolor*, *rostratum* and *celebense*) on account of its dull grey underparts, long tail and rather well-developed rectal bristles. Previously, Rand (1950) pointed out that *Leonardina* differs from *Trichastoma* (*Malacocincla*) in having a relatively longer tarsus, shorter toes, a round rather than oval nostril and a more slender bill, which is more expanded basally. We believe that *woodi* cannot be equivocally assigned to *Trichastoma* on the basis of the characters cited by Ripley & Beehler (1985) and prefer to retain Deignan's (1964) classification.

We are grateful to Ron Krupa and his team for their hospitality at Baracatan and to

130 Bagobo Babbler *Leonardina woodi*, Baracatan Eagle Camp, Mount Talomo, Davao, Mindanao, Philippines, March 1985 (*Jelle Scharringa*) **131** White-chested Babbler *Trichastoma rostratum*, Sepilok Forest Reserve, Sabah, Malaysia, December 1982 (*Frank Rozendaal*)

132 Ferrugineous Babbler *Trichastoma bicolor*, Lunang, West Sumatra, Indonesia, July 1981 (Frank Rozendaal)

133 Sulawesi Babbler *Trichastoma celebensis*, Dumago-Bone NP, North Sulawesi, Indonesia, October 1981 (Frank Rozendaal)

Tim Inskipp for providing additional references on the Bagobo Babbler. Frank Rozendaal kindly provided slides of *Trichastoma* species.

references

- Collar, N J & Andrew, P 1988. Birds to watch. The ICBP world check-list of threatened birds. Cambridge, UK.
- Deignan, H G 1964. Timaliinae. In: Mayr, E & Paynter, R A Jr (editors), Check-list of birds of the world 10: 240-427, Cambridge, USA.
- Delacour, J 1946. Les timaliins. Oiseau Rev Fr Ornithol 16: 7-36.
- Dickinson, E C, Kennedy, R S & Parkes, K C in prep. A checklist of birds of the Philippines. Tring.
- McGregor, R C 1909. A manual of Philippine birds 1. Manila.
- Mearns, E A 1905. Descriptions of a new genus and eleven new species of Philippine birds. Proc Biol Soc Wash 18: 1-8.
- Rand, A L 1950. Three rare Philippine birds. Nat Hist Misc 60: 1-5.
- Ripley, S D & Beehler, B M 1985. A revision of the babbler genus *Trichastoma* and its allies. Ibis 127: 495-364.
- Salomonsen, F 1952. Systematic notes on some Philippine birds. Vidensk Medd Dan Naturhist Foren København 114: 341-364.

Jelle Scharringa, Meerkoethof 8, 3582 DA Utrecht, Netherlands
Arend Wassink, Kikkertstraat 86, 1795 AE De Cocksdorp (Texel), Netherlands

brieven

Russische Stormmeeuw in Nederland In een mededeling vroeg Groot Koerkamp (1989) aandacht voor de Russische Stormmeeuw *Larus canus heinei*. Bij de discussie of deze ondersoort regelmatig in Nederland voorkomt en in het veld herkenbaar is, zijn de volgende punten van belang.

De vogel die op 2 november 1986 door Groot Koerkamp (1989) werd waargenomen, is incorrect beschreven of is geen Stormmeeuw, althans geen tweede-winter vogel. Het ontbreken van witte handpenvlekken ('mirrors') is namelijk onverenigbaar met een tweede-winter Stormmeeuw. Mogelijk werd (de bovenzijde van) de naar de waarnemer gekeerde vleugel (in rust) bekeken en niet (de onderzijde van) de andere vleugel. Op deze manier kunnen de witte handpenvlekken gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Indien echter geen waarnemingsfout werd gemaakt, dan stemt de gegeven beschrijving in hoge mate overeen met die van een derde-winter Britse Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus graellsii*.

De verwijzing naar Anonymus (Wielewaal 51: 147-148, 1985) werpt vragen op. Van 103 geringde Stormmeeuwen zouden 29 afmetingen hebben gehad die buiten de waarden van *L c canus* vielen. Welke maten het hier betreft wordt niet vermeld. Belangrijker is echter dat wat betreft de vleugellengte alleen mannetjes van *L c heinei* buiten de overlap met *L c canus* vallen en dat de overlap van vrouwtjes *L c heinei* met mannetjes *L c canus* nagenoeg volledig is (cf Glutz van Blotzheim et al 1982, Cramp & Simmons 1983, Kompanje & Post 1990). Ervan uitgaande dat het geslacht niet werd vastgesteld, moeten de genoemde 29 gevallen dus alle mannetjes *L c heinei*

betroffen hebben, wat bij een gelijke geslachtsverdeling betekent dat $2 \times 29 = 58$ van de 103 gevangen Stormmeeuwen tot *L c heinei* behoord zouden hebben. Helaas bleef tevens buiten beschouwing of de gevangen vogels in andere opzichten afweken, bijvoorbeeld ten aanzien van de (vermeende) veel donkerder mantelkleur.

summary

RUSSIAN COMMON GULLS IN THE NETHERLANDS After having studied the description of an alleged Russian Common Gull *Larus canus heinei* in the Netherlands (Groot Koerkamp 1989), the author is of opinion that the bird was either incorrectly described or was not a second-winter Common Gull. Instead, the description rather fits a third-winter British Lesser Black-backed Gull *L fuscus graellsii*. Also, the reference to a record of 29 unsexed (out of 103 trapped) Russian Common Gulls in Belgium (based on unspecified measurements of the probably unsexed birds; Wielewaal 51: 147-148, 1985), raises questions: since only males of *L c heinei* have longer wings than either sex of *L c canus*, this would suggest, assuming a 1:1 sex ratio, the presence of 58 *L c heinei* in this group.

verwijzingen

- Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 8. Wiesbaden.
Groot Koerkamp, G 1989. Waarnemingen van oostelijke Stormmeeuwen in Nederland. Dutch Birding 11: 25-27.
Kompanje, E J O & Post, J N J 1990. Oostelijke Stormmeeuwen *Larus canus heinei* in Nederland en West-Europa. Limosa 63: 2-6.

Klaas J Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, Nederland

Occurrence of Yellow-legged Gull in Poland In Dubois et al (1990: plate 9), a wing of an alleged adult Yellow-legged Gull *Larus cachinnans* is shown with 'characters of *L c cachinnans*'. I am astonished about this statement because the wing-tip pattern shown is well-known to belong to the so-called 'thayeri-type' Herring Gull *L argentatus*. This pattern is characterized by reduced black on the wing-tip, a connection of the white wing-mirror on the second outermost primary with the more proximal white area on the inner web and sometimes a reduced number of primaries with black markings. This pattern has been described, eg, by Voous (1944), Goethe (1956; under the name '*Larus argentatus drosti* Kleinschmidt'), Goethe (1961), Barth (1968) and, less precisely, by Hume (1978), Glutz von Blotzheim & Bauer (1982) and Cramp & Simmons (1983). Barth (1968) found that Herring Gulls of this type occur mainly in northern Fennoscandia and that they may have yellow legs.

Yellow-legged Gulls have black markings on at least six primaries, often seven and occasionally on eight (Cramp & Simmons 1983). Also, *L c cachinnans* has black markings on six or seven primaries (Kohl 1959).

references

- Barth, E K 1968. The circumpolar systematics of *Larus argentatus* and *Larus fuscus* with special reference to the Norwegian populations. Nytt Mag Zool 15, Suppl 1: 1-50.
Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
Dubois, P J, Skakuj, M & Stawarczyk, T 1990. Occurrence of Yellow-legged Gull in Poland.

- Dutch Birding 12: 14-17.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K M 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 8. Wiesbaden.
- Goethe, F 1956. Eine aberrante Silbermöwe von Helgoland ("*Larus argentatus drosti* Kleinschmidt"). Vogelwarte 18: 154-156.
- Goethe, F 1961. Zur Taxonomie der Silbermöwe (*Larus argentatus*) im südlichen deutschen Nordseegebiet. Vogelwarte 21: 1-24.
- Hume, R A 1978. Variations in Herring Gulls at a Midland roost. Br Birds 71: 338-345.
- Kohl, I 1959. Contributions to systematic studies of the Black Sea's Herring Gulls. Aquila 65: 127-143.
- Vooüs, K H 1944. Een afwijkende Zilvermeeuw (*Larus argentatus* Pont.) uit Nederland. Limosa 17: 25-27.

Klaas J Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, Netherlands

Philippe J Dubois (in litt) has commented as follows: 'The bird shown in plate 9 was collected by Polish ornithologists as a pure Yellow-legged Gull, ie, with a rather dark grey mantle and wings and yellow legs. The colour of the wing I examined and photographed is in accordance with the colour of this species and it is darker than that of any Herring Gull. I agree that the wing-pattern is not quite typical of *L c cachinnans* because of the amount of white on the primaries but, as can be seen on the photograph, the bird was moulting when it died and in summer and autumn abrasion of primaries reduces the amount of black (Pierre Devillers pers comm). Furthermore, although some Herring Gulls may have yellow legs, these are always pale straw-yellow, not bright yellow as in the collected bird and in others occurring along the Polish coastline and showing the same wing pattern. In my opinion, the comments of Eigenhuis, based only on examining a black-and-white photograph of a moulting bird, do not support the identification as a definite Herring Gull.' EDITORS

Mystery photographs

36 The bird in mystery photograph 36 was seen on 11 March 1990 at Randwijk, Gelderland, and wrongly identified as Great Snipe *Gallinago mediaby* by a large number of experienced birders. It was photographed after sunset with the use of flash-light. Only after examining the photographs, features of Snipe *G gallinago* became evident. How could it happen that initially so many people were misled? The bird was sitting asleep for long periods on drier parts of a muddy meadow, and it appeared larger than Snipes which were foraging in the same meadow. Its behaviour seemed totally different from Snipe. When approached it remained crouching in the grassy vegetation like Jack Snipe *Lymnocyptes minimus* while other Snipes were easily flushed. The tendency to sit made it hard to judge leg length which should be c 10% longer in Great Snipe. Its low, slow, short, steady, straight flights were different from Snipe, and it was not heard calling. Wing and tail pattern are extremely important for identification of Great Snipe, but were difficult to see during the short flights. Even when foraging at dusk, it showed aberrant behaviour by making long runs through the grass, before starting to shuffle below some water-side bushes.

134 Snipe *Gallinago gallinago*, Randwijk, Gelderland, March 1990 (Arnaud B van den Berg)

Mystery photograph 37. Solution in next issue.

While examining the photographs, some of the observers pointed out presumed Great Snipe features: 1 bulky appearance, 2 at base of bill dark lore stripe narrower than supercilium, 3 vague eye-stripe behind eye, 4 inconspicuous dark bar across lower cheek, 5 irregular lines on back, and 6 conspicuous white tips of (lesser and median) wing-coverts. However, there were also strong counter-arguments against adult Great Snipe, such as: 1 broad pale fringe to scapulars, 2 large unbarred white belly-patch, 3 abrupt divide between barred flank and mottled chest, 4 absence of dark chevrons on breast and belly, 5 absence of downward angle halfway upper mandible, 6 the seemingly rather long bill, and, especially, 7 inconspicuous narrow white tips of greater coverts and 8 white tips of lesser and median wing-coverts divided by dark central shaft-streak. The latter point is difficult to see in the photograph because most coverts partly conceal each other. The outermost median covert, however, clearly shows this pattern. In post-juvenile plumage of Great Snipe, the coverts should be uniformly fresh at this time of the year, showing broader and clearer white tips, with only a very thin, almost invisible, dark shaft-streak. (A juvenile Great Snipe in autumn shows smaller and somewhat duller tips of coverts, but always has a heavily barred belly with numerous dark chevrons, often lacking any white belly-patch.)

The bird's aberrant flight behaviour and its reluctance to fly and to call could be explained by a weak condition (which might have been fatal since it was not found the following day). The fact that in flight sick or tired Snipes may resemble Great Snipe is well known. Interestingly, however, it was not realized that this may also affect size and plumage when feathers are held puffed out. The loose feathering made the bird look larger than it actually was, resulted in broken scapular lines, and probably even faded the contours of dark head lines.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
Enno B Ebels, Lessinglaan 7-2, 3533 AM Utrecht, Netherlands

varia

Siberian *Locustella* Warblers Swamps and marshes surrounding river-beds, scattered with bushes, tall-grassed meadows, reeds and sedges form the habitat of some interesting warbler species. Imagine this scene in eastern Siberia, and we can come across the three *Locustella* species depicted in plates 135-138. Plate 135- 136 show Lanceolated Warbler *L. lanceolata*, with the typical fine, elongated, narrow, sharply defined black streaks on lowerthroat, chest and flanks. The slightly larger Grasshopper Warbler *L. naevia* usually lacks these streaks on the chest. A more detailed discussion of the identification of Lanceolated Warbler has recently been published by Per Alström (*Vår Fågelvärld* 48: 335-346, 1989). Pallas's Grasshopper Warbler *L. certhiola* has heavier streaking on the upperparts than Grasshopper Warbler, a rather striking rufous rump and, as can be seen from plate 137, dark tail-feathers with pale tips (which are best visible from below), and a distinct supercilium with a rather square-cut rear end, reminding of Sedge Warbler *Acrocephalus schoe-*

varia

135-136 Lanceolated Warbler *Locustella lanceolata*, Irkutsk, USSR, June 1985 (Huub Huneke) 137 Pallas's Grasshopper Warbler *Locustella certhiola*, Bratsk, USSR, June 1985 (Huub Huneke)

138 Gray's Grasshopper Warbler *Locustella fasciolata*, Irkutsk, USSR, June 1985 (Huub Huneker)

nobaenus. Finally plate 138 shows a much larger species, Gray's Grasshopper Warbler *L. fasciolata*, which is superficially similar to Great Reed Warbler *A. arundinaceus*, especially on a black-and-white photograph. However Gray's has sides of head and chest grey rather than yellowish-buff, flanks drab instead of yellowish-buff, belly whiter, and undertail-coverts warmer buff, less yellowish; the latter are also long, almost or completely reaching tip of outer tail-feather.

Although the genus *Locustella* is generally associated with a monotonous, buzzing, rattling or whirring song, it is from these three species only Lanceolated Warbler which in fact has such a song. Pallas's and Gray's Grasshopper Warbler have a variable, more acrocephaline song (cf K Mild 1987, Soviet bird songs, Stockholm). In western Europe Lanceolated Warbler has been recorded most often. Up to and including 1988 the figures are as follows. Lanceolated Warbler (69): Belgium 1, Britain and Ireland 45, Denmark 3, Finland 11, France 2, Netherlands 2, Norway 1, Sweden 2, Yugoslavia 1 and 170 nautical miles off Bear Island; Pallas's Grasshopper Warbler (16): Britain and Ireland 13, FRG 1 and Norway 2; Gray's Grasshopper Warbler (rarest, with only three records, all lighthouse victims): Denmark 1, France 2.

André J van Loon, Frederik Hendrikstraat 140-3,
1052 JD Amsterdam, Netherlands

recensies

P BERGIER & F BERGIER 1990. *A birdwatcher's guide to Morocco*. Prion, Perry. ISBN 1-871104-01-7. 72 pp. GBP 8.75.

Dit boek is onmisbaar voor een ieder die van plan is om vogels te kijken in Marokko, dat dikwijls als een van de aantrekkelijkste landen voor een vogelvakantie wordt beschouwd. Er zijn zeven korte inleidende hoofdstukken met algemene informatie over het land en allerlei reisadviezen. Het hart van het boek wordt gevormd door 36 pagina's waarin 15 belangrijke vogelkijkgebieden worden behandeld: Straat van Gibraltar, Merja Zerga, meer van Sidi Bou Rhaba, bossen noordelijk van Sidi Bettache (Zaërs), meren van Midden-Atlas (Dayèts), Moulouya-wadi bij Midelt, kust van Essaouira, Atlasgebergte te Oukaïmeden, lagunen van Sidi Moussa en Qualidia, monding van Oued Massa, vlakte en monding van Oued Sous, omgeving van Ouarzazate, valleien bij Boumalne-du-Dades en Tinerhir en woestijn tussen Erfoud en Merzouga. Er zijn 23 overzichtelijke kaartjes en informatie over hoe ieder gebied te bereiken is, waar men kan verblijven en wanneer en waar welke soorten zijn te verwachten (inclusief een tabel voor de perioden van trek per roofvogelsoort over de Straat van Gibraltar). Hoewel in sommige particuliere reisverslagen meer gedetailleerde en op de meter nauwkeurige informatie is te vinden, zal men in het algemeen weinig problemen hebben om met behulp van dit boek alle speciale vogelsoorten te zien te krijgen. Tot de belangrijkste ontbrekende watervogelgebieden kunnen in het noordwesten van het land de benedenloop van de Oued Loukkos bij Larache en de gebieden ten noorden van Asilah worden gerekend. Ook worden de vaak lastig te bereiken maar zeer vogelrijke gebieden in het uiterste zuidwesten niet behandeld, zoals de omgeving van Goulmime, de monding van Oued Chebeika en de lagune van Khnifiss. Het boek bevat tenslotte geannoteerde soortenlijsten van vogels, amfibieën, reptielen, zoogdieren en orchideeën, met extra informatie over 36 vogelsoorten die speciaal zijn voor Marokko. Het geheel wordt verlucht door 12 vogeltekeningen. ARNOUD B VAN DEN BERG

M OGILVIE & S WINTER 1989. *Best days with British Birds*. British Birds, Blunham. ISBN 0-9508471-3-5. 192 pp. GBP 14.95.

De vogelende journalist Stuart Winter en British Birds-redacteur Tim Sharrock kwamen tegelijkertijd op het idee Britse vogelaars te vragen naar hun beste vogeldag in Groot-Brittannië. Er werd besloten tot een gezamenlijke publicatie waarover Winter en Malcolm Ogilvie (die ook de inleiding schreef) de redactie voerden. 34 beroepsornithologen, vogelbeschermers, twitchers, vogelfotografen en -tekenars (waaronder welgeteld twee vrouwen) hebben geantwoord. Hun reacties, per dag geordend, zijn gevarieerd en soms verrassend. Zo koos Peter Grant – er zijn meer te jong gestorven auteurs bij (David Hunt en Laurel Tucker) – voor een dag met unieke aantallen 'gewone' zeevogels. Deze blijken populair met zeven bijdragen – inclusief een fictief verhaal over de vangst van een Reuzenalk in 1834. Verder lezen we onder andere over een 'big day' op 1 januari (merkwaardig genoeg heeft niemand onvergetelijke herinneringen aan een 'big day' in mei), bestudering van het baltsgedrag van Appelvinken, het 'timen' van de zang van de Sprinkhaanzanger door 12-jarige vogelaars, een dag geïnspireerd tekenen, vogelen vanuit een rolstoel, het ringen van Oeverzwaluwen, opwindende vogelfotografie op Fetlar, de ontdekking van de eerste Rotsmus voor Groot-Brittannië en een formidabele reis met boot, auto en twee vliegtuigen van de 'stille' Scillies (waar alleen een Kleine Spotvogel zat) naar Fair Isle waar in de laatste anderhalf uur daglicht een Kortsnavelzeekoet, een Geelbrauwgors en een Witkopgors werden waargenomen (de volgende dag was de koet dood en de Witkopgors weg).

Enkele conclusies. Ten eerste blijkt opnieuw de onzinnigheid van de hokjesgeest: diverse twitchers kozen voor een dag zonder 'tick' en zogenaamde niet-twitchers voor belevenissen met nieuwe soorten. Verder valt de aantrekkelijkheid van de 'local patch' op en is de verdeling

van topdagen over het hele jaar opmerkelijk. Mei scoort het hoogst met acht bijdragen maar het verschil tussen januari en maart (met ieder drie) en september en oktober (met respectievelijk vier en vijf) is verwaarloosbaar. Alleen februari (toch dé maand voor Giervalken en Ivoormeeuwen) ontbreekt. Tenslotte blijkt deze selectie Britse vogelaars – soms bijna literair – te kunnen schrijven. Wellicht zou een soortgelijke uitgave ook bij ons veel verborgen schrijftalent openbaren.

De lay-out van het boekje is niet bijzonder, al zijn de meeste tekeningen aantrekkelijk en doet de oranje omslag de Dutch Birding-lezer weldadig aan. Personalía van de auteurs ontbreken en bij het artikel van David Cottridge over Fetlar horen eigenlijk foto's. Inconsequenties zullen we de redacteurs maar vergeven: twee artikelen gaan over 2 dagen en Bill Oddie demonstreert de Britse expansiedrift door te schrijven over Amerika. Volgens Ogilvie gaat het alleen om soorten van de Britse lijst: maar op Sharp-shinned Hawk, Laplanduil en Scissor-tailed Flycatcher zullen zelfs de Britten nog even moeten wachten! PAUL KNOLLE

B BREIFE, E HIRSCHFELD, N KJELLÉN & M ULLMAN 1990. *Sällsynta fåglar i Sverige. Vår Fågelvärld supplement 13*. ISBN 0504-9520. 214 pp. SEK 210.00. Er zijn weinig boeken waarin specifiek de zeldzame vogelsoorten van een land worden behandeld. In Groot-Brittannië en Ierland werd het in 1976 uitgebrachte *Rare birds in Britain and Ireland* door Sharrock & Sharrock in 1989 gevolgd door een nieuwe uitgave onder die titel door Dymond, Fraser & Gantlett (cf Dutch Birding 12: 87-88, 1990). Dit jaar is *Sällsynta fåglar i Sverige* verschenen dat op overeenkomstige wijze 156 Zweedse 'beoordeelsoorten' behandelt. Het boek is in de Zweedse taal geschreven en bevat geen Engelse namen of samenvattingen. Toch kunnen ook personen die zich niet in staat achten Zweeds te lezen aan het boek interessante informatie ontfangen. Bij iedere soort staat het aantal gevallen tot en met 1986 vermeld en vaak zijn histogrammen gebruikt voor het maand- en jaarvoorkomen en geeft een landkaartje de verspreiding per provincie aan. Bovendien biedt het boek behalve een groot aantal vignettes, 109 originele foto's (32 in kleur) waaronder interessante van Jufferkraanvogel *Anthropoides undulata* (18 augustus 1976), Kraagtrap *Chlamydotis undulata* (26 oktober 1974), Egyptische Nachtzwaluw *Caprimulgus aegyptius* (22 mei 1972), Aziatische Kalandarleeuwerik *Melanocorypha bimaculata* (12 december 1983), Perzische Roodborst *Irania gutturalis* (14 mei 1977), Bruine Vliegenvanger *Muscicapa dauurica* (27 september 1986) en Maskerklauwier (1 oktober 1984). Een vergelijking met Nederland levert veel opmerkelijke verschillen op. Wat te zeggen van 324 gevallen van Geelsnavelduiker *Gavia adamsii* met maximale aantallen in mei en oktober, 12 Steppearenden *Aquila nipalensis*, acht Keizerarenden *A heliaca*, Soraral *Porzana carolina* in juni 1966, twee Bonte Sterns *Sterna fuscata* in juli 1977, Papegaaiak *Cyclorhynchus psittacula* in december 1860, zeven Oosterse Tortels *Streptopelia orientalis*, 36 Citroenkwikstaarten *Motacilla citreola*, Veery *Catharus fuscescens* in september 1978, een sinds 1970 geleidelijk toenemend aantal Struikrietzangers *Acrocephalus dumetorum* (216, alle tussen eind mei en begin juli) en Daurische Kaw *Corvus dauuricus* in april 1985? ARNOUD B VAN DEN BERG

aankondigingen

Ecoverslagen In de serie Ecoverslagen van de Vogelwerkgroep Tringa te Schagen zijn tot nu toe vier nummers verschenen die geheel of voor een belangrijk deel aan zeldzame vogels gewijd zijn: *Ecoverslag 8: De Sneeuwgangs in Nederland* door D W Wolfskeel (NLG 7.50); *Ecoverslag 11: Zeldzame ganzen in Nederland* door D W Wolfskeel (NLG 7.50); *Ecoverslag 13: Veranderingen in de Nederlandse avifauna* door D W Wolfskeel (NLG 8.50); en *Ecoverslag 14: Ganzen in Noord-Holland* door D W Wolfskeel & R E Brouwer (NLG 8.50). De prijzen zijn miv portokosten. Exemplaren kunnen worden besteld door het bedrag over te maken op

aankondigingen

girorekening 4181778 of bankrekening 3573 21 855 van de Rabobank te Schagen, beide rekeningen tnv Vogelwerkgroep Tringa te Schagen. Vermeld duidelijk de gewenste titel(s).

Lyme-ziekte Iedereen die veel in de natuur verblijft moet rekening houden met de kans dat hij of zij door een besmette (bacteriedragende) teek wordt gebeten en zo Lyme-ziekte kan oplopen. Om de kennis over deze 'nieuwe' ziekte te vergroten, heeft de Bedrijfsgezondheidsdienst RBB te Den Haag, in overleg met de Sectie Veiligheid en Ergonomie van het Staatsbosbeheer te Utrecht, de brochure 'Weten van tekebeten en van Lyme-ziekte' uitgegeven. Exemplaren van deze brochure zijn te bestellen bij: Bureau Documentatie en Bibliotheek, Bedrijfsgezondheidsdienst RBB, Postbus 20012, 2500 EA Den Haag, Nederland, 070-3729911. Ze kosten NLG 2.50 per stuk (miv verzendkosten).

Nederlandse Zeevogelgroep Op 1 januari 1991 zal de Nederlandse Zeevogelgroep worden opgericht. Met deze vereniging wordt beoogd het onderzoek aan zeevogels in en vanuit Nederland te stimuleren en verder te ontwikkelen. Door een nauwere samenwerking tussen onderzoekers, zowel professioneel als amateur, te bewerkstelligen zou al lopend onderzoek kunnen worden verdiept en kan nieuw op elkaar afgestemd onderzoek worden opgezet. De Club van Zeetrekwaarnemers en het Nederlands Stookolieslachtoffer-Onderzoek zullen opgaan in de nieuwe vereniging die tegelijkertijd de Club van Zeetrekwaarnemers als sectie van de Nederlandse Ornithologische Unie zal vervangen. Er is dus niet zozeer sprake van een nieuwe groep maar van een reorganisatie om krachten te bundelen en versplintering van onderzoek aan zeevogels in Nederland tegen te gaan. Geïnteresseerden worden van harte uitgenodigd zich te melden bij: Nederlandse Zeevogelgroep io, p/a Driebergseweg 16C, 3708 JB Zeist, Nederland.

Symposium 'De veranderde Delta' in Brielle Op vrijdag 5 oktober 1990 organiseert de KNNV-Afdeling Voorne ter gelegenheid van haar 60-jarig bestaan een symposium over de veranderingen in het Deltagebied. Dit symposium wordt gehouden in het Sociaal Cultureel Centrum De Goote, Reede 2, 3232 CV Brielle, Nederland. Het begint om 10:00 (de zaal is open om 9:30) en eindigt om 16:00. De volgende sprekers zullen acte de présence geven: J W G Pfeiffer ('Welkomstwoord en opening van het symposium'), J W M Kuipers ('Kust in beweging'), O Hamerlynck en J A Craeymeersch ('Het bodemleven in de Voordelta'), D van der Laan ('Veranderingen in flora en vegetatie van de duinen van Voorne') en B L Polderman ('Sluiting van het symposium'). De teksten van de lezingen zullen worden gepubliceerd onder de titel *De veranderde Delta* (Wet Meded K Ned Natuurhist Ver 199). Deelname is uitsluitend mogelijk door NLG 20.00 per persoon over te maken op girorekening 173167 tnv Penningmeester KNNV-Afdeling Voorne, Rockanje, o/v 'symposium'. In het bedrag zijn tevens begrepen een (eenvoudige) lunch en een exemplaar van *De veranderde Delta*. Bij overboeking zal het bedrag onmiddellijk worden teruggestort. Er worden geen toegangsbewijzen verzonden.

The new approach to identification *The new approach to identification* by the late Peter Grant and Killian Mullarney, which was published as a 10-part series in *Birding World* (September 1988-July 1989), is now available in updated and amended form as an attractive 40-page booklet. Liberally illustrated with photographs and superbly clear explanatory drawings and paintings, *The new approach* for the first time brings together and explains those aspects of field skill and knowledge which form the basis of modern identification techniques. Because these techniques can be applied to common species (for ageing, sexing, explaining otherwise confusing plumage variations, etc) as well as to the trickiest identification problems, *The new approach* is essential reading for beginners and experienced birders alike. If you missed the complete series in *Birding World*, or if you want the convenience of having the series under one cover, copies of *The new approach* can be obtained from Denise Grant, 14 Heathfield Road, Ashford, Kent TN24 8QD, UK (GBP 5.00 each, including postage). Payment can be made directly into UK giro account 39 961 8805 in the name of Denise Grant.

cdna-nieuws

CDNA-vergadering van 28 juli 1990 in Amsterdam Op haar vergadering van 28 juli 1990 in Amsterdam heeft de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA besloten de regeling voor de zittingsduur van haar leden te wijzigen. Tot nu toe trad per jaar in principe één lid af, wat leidde tot een gemiddelde lengte van het lidmaatschap van 8 jaar (bij acht leden). Om de leden van de commissie sneller te laten rouleren, wordt nu toegewerkt naar een zittingsduur van 4 jaar. Dit wordt bereikt door jaarlijks per 1 januari twee leden af te laten treden. De komende 2 jaar lukt dat nog niet omdat zeven van de acht leden pas dit of vorig jaar benoemd zijn. Leden kunnen weer voor een nieuwe termijn van 4 jaar gekozen worden na een pauze van minimaal 1 jaar. De secretaris en archivaris kunnen wel meerdere termijnen achter elkaar aanblijven omdat bij die functies meer continuïteit gewenst is.

Kees Roselaar en Gerard Steinhaus zijn recent toegetreden tot de CDNA als opvolgers van Edward van IJzendoorn en Jowi de Roever. De commissie is beide laatsten zeer erkentelijk voor het vele werk dat ze de afgelopen 10 jaar hebben verzet als extern secretaris (laatste 9 jaar) en voorzitter (laatste 7 jaar). Ze zijn ook de drijvende krachten geweest achter de revisie van waarnemingen tot en met 1979 waarvan de resultaten in 1991 in Dutch Birding zullen verschijnen.

Per 1 januari 1991 zal de CDNA als volgt zijn samengesteld: Arnoud van den Berg (voorzitter), Pieter Bison (secretaris), Rolf de By (archivaris), Klaas Eigenhuis, Gerald Oreel, Cock Reijnders, Kees Roselaar en Gerard Steinhaus. Ruud van Dongen vertegenwoordigt de SOVON bij de commissie.

De CDNA heeft een nieuw adres voor het insturen van waarnemingen en het aanvragen van waarnemingsformulieren: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland.

dba-nieuws

BBM-vogellijn Op 7 juli 1990 is de Dutch Birding-vogellijn België overgedragen aan Belgian Birding Magazine en heet nu BBM-vogellijn. Hiermee werd een logische stap gezet in de verzelfstandiging van het Belgische vogelen. De BBM-vogellijn blijft onveranderd bereikbaar onder nummer 03-4880194 (België) of 09-32-34880194 (Nederland).

BSP-NB van start Het Bijzondere Soorten Project-Niet-Broedvogels (BSP-NB), waarin de Dutch Birding Association (DBA) en de Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON) samenwerken en dat wordt gecoördineerd door Ruud van Dongen, is na het gereedkomen van de handleiding en de maandkaarten dit voorjaar gestart. Doel van dit project is het monitoren van 57 schaarse tot vrij zeldzame (onder)soorten in Nederland, onder andere de vroegere 'CDNA-registratiesoorten'. Het betreft (onder)soorten die niet zo zeldzaam zijn dat waarnemingen door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) beoordeeld dienen te worden maar die te schaars zijn om in andere SOVON-projecten uit de verf te komen. In DB Nieuwsbrief 1: 127 (augustus 1989) staan de (onder)soorten opgesomd. Hier is onlangs de Buidelmees *Remiz pendulinius* aan toegevoegd. Dutch Birding-lezers die zich nog niet hebben opgegeven wordt verzocht aan dit project deel te nemen en alle waarnemingen van de 57 (onder)soorten vanaf 1 januari 1989 te noteren op BSP-NB-maandkaarten (in enkele gevallen wordt een beschrijving gevraagd). De ingevulde kaarten worden eerst per SOVON-district verwerkt door de districtscoördinatoren en de DBA-

contactpersonen. Vervolgens gaan de gegevens naar de coördinator van het project en naar het Centraal Bureau voor de Statistiek. Ieder jaar zal verslag worden uitgebracht over de resultaten. Voor inlichtingen, handleiding en maandkaarten kan men terecht bij: Ruud van Dongen, SOVON, Postbus 81, 6573 ZH Beek-Ubbergen, Nederland, 08895-43753. DBA-begunstigers krijgen binnenkort handleiding en maandkaarten toegestuurd.

DB/BBM-telefoonlijst 1990 De telefoonlijst is een gezamenlijke uitgave van Dutch Birding en Belgian Birding Magazine. Hij verschijnt jaarlijks en wordt gratis toegezonden aan alle abonnees op Dutch Birding en Belgian Birding Magazine in Nederland en België. Extra exemplaren kosten NLG 2.50 of BEF 50.00 per stuk (miv verzend- en portokosten) en kunnen worden besteld door het bedrag over te maken op: girorekening 41 48 343 (Nederland) of 000 1592468 19 (België) tnv Dutch Birding Association, Amsterdam, Nederland; of girorekening 833 4036621 30 tnv Belgian Birding Magazine, Wilrijk, België (ovv 'telefoonlijst 1990').

Dutch Birding-stickers Extra exemplaren van de 'normale' Dutch Birding-sticker kosten NLG 4.00 of BEF 80.00 (4 stuks); de speciale 'auto-sticker' kost NLG 4.00 of BEF 80.00 per stuk (miv verzend- en portokosten). De stickers kunnen worden besteld door het bedrag over te maken op: girorekening 41 48 343 (Nederland) of 000 1592468 19 (België) tnv Dutch Birding Association, Amsterdam, Nederland (ovv 'sticker' of 'auto-sticker').

25% korting op British Birds Ook in 1991 komen Dutch Birding-abonnees in aanmerking voor een korting van niet minder dan 25% op de abonnementsprijs van British Birds. Hierdoor kost een abonnement op British Birds voor Dutch Birding-abonnees slechts GBP 23.40. Verzeker u van toezending van beide toonaangevende vogeltijdschriften door gebruik te maken van deze voordelige aanbieding. British Birds verschijnt maandelijks en voor een proefnummer kunt u zich wenden tot: Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, UK.

Vogelen op Texel in oktober 1990 Van zaterdag 13 oktober tot zondag 21 oktober 1990 wordt op Texel de jaarlijkse DBA-vogelweek gehouden (zie ook Dutch Birding 12: 92, 1990). Staatsbosbeheer Texel zal de DBA dit jaar voor het eerst een aantal portofoons ter beschikking stellen die in samenwerking met de Vogelwerkgroep Texel zullen worden gebruikt. Groepjes vogelaars gaan, uitgerust met een portofoon, gebieden 'uitkammen' op trekvogels; zodra een zeldzame vogel wordt gevonden, kan dit per portofoon worden doorgegeven. Aldus krijgen het SBB en de VWG Texel op een niet eerder vertoonde schaal gegevens over trekvogels terwijl naar verwachting meer zeldzaamheden zullen worden opgespoord die ook veel sneller zullen worden doorgegeven. Dankzij de directe bereikbaarheid van vogelaars kunnen bovendien verder afgelegen gebieden worden afgezocht die voorheen meestal werden gemedend. Zo krijgt de DBA-vogelweek er een nieuwe dimensie bij. Het spreekt vanzelf dat deze samenwerking niet alleen voor de DBA maar ook voor het SBB een 'test case' is. Iedere vogelaar wordt dan ook dringend verzocht zich niet buiten de paden te begeven (waar dat officieel verboden is) en privé-terreinen alleen te betreden na toestemming van de eigenaar. In de UK, bijvoorbeeld, worden de weinige vogelaars die deze regels nog negeren door andere vogelaars 'teruggefloten'.

Evenals vorig jaar zullen er ook weer dia-avonden worden georganiseerd in Hotel De Kievit, Hoofdweg 80, 1795 JE De Cocksdorp, 02220-11466. Op zaterdag 13 oktober, maandag 15 oktober en woensdag 17 oktober zullen respectievelijk René Pop, Rob Bouwman en Arnold Veen dia's vertonen over hun vogelreizen naar respectievelijk Israël (voorjaar 1990), Mexico en Texas (zomer 1990) en Point Pelee, Ontario, Canada (voorjaar 1990). Op vrijdag 19 oktober zal Arnoud van den Berg weer een 'mystery-bird competition' presenteren. Iedereen wordt uitgenodigd om zijn of haar kennis van vogelherkenning te testen. Elke avond zal er om 20:30 precies worden begonnen.

verzoeken

Colour-ringed Greater Flamingos Since 1977, more than 12 000 Greater Flamingo *Phoenicopterus ruber* chicks have been ringed in the western Mediterranean with coded plastic leg bands. These are engraved in black with alpha-numerical codes of three or four digits. French rings (yellow or white) from the Camargue, Bouches-du-Rhône, are placed on the right tibia and Spanish (orange) from Fuente de Piedra, Málaga, on the left tibia. The black line engraved between the first digits of the Spanish rings must be recorded to avoid confusion with some codes. The birds may be encountered in all Mediterranean countries, in western Asia and in western Africa. Please send records of French-ringed birds to: Alan R Johnson, Station Biologique de la Tour du Valat, Le Sambuc, 13200 Arles, France; and those of Spanish-ringed birds to: Juan Calderon, Estacion Biologica de Doñana Pabellon del Perú, Avenida Maria Luisa s/n, 41013 Sevilla, Spain. All records will be acknowledged with the bird's life history.

Colour-ringed Mediterranean Gulls With effect of the breeding season of 1990, adults and chicks of the small but growing breeding population of Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in the Netherlands are being colour-ringed. In addition to an aluminium ring around the tibia, a white engraved darvic ring will be placed around the tarsus. The inscription on the darvic ring is a combination of three figures or letters, making individual identification possible. Details of observations of any of these birds will be welcomed by Peter L Meininger, Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, Postbus 8039, 4330 EA Middelburg, Netherlands.

Etymology of specific epithet 'melba' The word 'melba' serves as specific epithet in *Apus melba* (Alpine Swift) and *Pytilia melba* (Green-winged Pytilia or Melba Finch). The word's origin is unknown. L Coomans de Ruiter, W C van Heurn & W K Kraak (1947, *Betekenis en etymologie van de wetenschappelijke namen der Nederlandsche vogels*, Kampen, p 49) suggest a possible connection with the southern German word 'Melber' (flour merchant). Klaas Eigenhuis (Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, Netherlands) would greatly appreciate receiving comments on this and possible other explanations.

Megapode Handbook For the forthcoming *Megapode Handbook* (to be published by Oxford University Press) sound-recordings and field-notes are required of all megapode species. The authors, René Dekker and Darryl Jones, are especially interested in all sorts of data (such as island distribution, breeding strategy, breeding season and behaviour) of scrubfowl *Megapodius* species on islands in the Philippines, Indonesia, around New Guinea, Solomons and Vanuatu (New Hebrides). Good-quality photographs showing the coloration of bare parts are needed for the preparation of colour-plates. Please send your information to René Dekker, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam, Postbus 4766, 1009 AT Amsterdam, Netherlands; or Darryl Jones, AES, Griffith University, Nathan, Queensland 4111, Australia. All contributors will be acknowledged and materials will be returned.

corrigendum

Ullman, M 1990. Bill shape of Calandra and Bimaculated Lark (Dutch Birding 12: 82-84) The editors wish to inform readers that the captions of plates 61 and 62 (p 83) have been switched. We apologize for this unfortunate mistake. EDITORS

recent WP reports

This review of recent reports of rare and interesting birds in the Western Palearctic refers mainly to **April, May, June and July 1990**. The records are largely unchecked, not authenticated.

On 26 and 31 May, the **Black-browed Albatross** *Diomedea melanophris* at Hermaness, Unst, Shetland, Britain, reappeared briefly. The first-ever twitchable **Fulmar** *Fulmarus glacialis* for Finland was at Utsjoki on 19-20 July. At South Walney, Cumbria, Britain, a large all-dark **petrel** was reported on 17 April. Surprisingly, like in 1989 (cf Dutch Birding 11: 186, 1989), there were again records of **dark-rumped petrels**. One was watched at Ferrybridge, Dorset, Britain, on 14-15 and 28-29 May. Another was trapped at Tynemouth, Tyne and Wear, Britain, on 7 July (Birding World 3: 224, 1990); its appearance and measurements closely matched those of the two still unidentified birds

caught there on 19 and 23 July 1989 (Birding World 2: 288-289, 1989). For more information on the possible identity of these dark-rumped fork-tailed petrels with pale bases to the primary shafts, see Birding World 3: 249, 1990. This was an outstanding year for the breeding of **Greater Flamingos** *Phoenicopterus ruber* in the western Mediterranean, with a colony in France (Camargue, Bouches-du-Rhône, 6000-7000 young), a colony in Spain (Fuente de Piedra, Málaga, 10 000-12 000 young) and two colonies in Tunisia (Chott Fedjaj, 3000 young, and Chott el Guethar, 300 nests with eggs). The **American Black Duck** *Anas rubripes* at Loch of Spiggie, Shetland, Britain, remained until at

139 Black-browed Albatross *Diomedea melanophris*, Hermaness, Unst, Shetland, Britain, April 1987 (René Pop)

140 Pallas's Sandgrouse *Syrrhaptes paradoxus*, Loch of Hillwell, Shetland, Britain, May 1990 (David Tipling) **141-142** Tree Swallow *Tachycineta bicolor*, Porth Hellick Pool, St Mary's, Scilly, Britain, June 1990 (David M Cottridge)

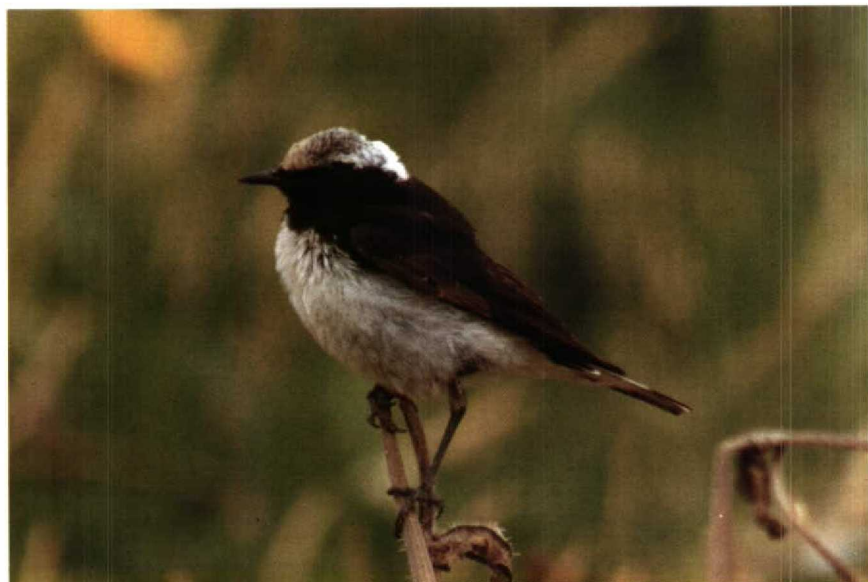

143 White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis*, Nörten-Hardenberg, Niedersachsen, FRG, May 1990 (Frank Stühmer) **144** Greenish Warblers *Phylloscopus trochiloides*, Helgoland, Schleswig-Holstein, FRG, July 1990 (David G McAdams)

least 4 May. From mid-April, a fine male **Steller's Eider** *Polysticta stelleri* stayed for weeks at Scharhörn, Hamburg, FRG. The first definite breeding record of **Black-shouldered Kite** *Elanus caeruleus* for France was in Pyrénées-Atlantiques. Switzerland's first Black-shouldered Kite was observed at Cartigny, Genève, on 29 April. On 1 May, a **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* was at Möckleby, Öland, Sweden. A white-morph **Gyr Falcon** *Falco rusticolus* stayed on Hoy, Orkney, Britain, from 24 May to at least 7 June. In Turkey, an exceptional count of 126 **Greater Sand Plovers** *Charadrius leschenaultii* was made near Tatlikuyu, c 20 km west of Eregli, on 16 July. No less than four summer-plumaged **Pacific Golden Plovers** *Pluvialis fulva* were identified in Britain and Ireland in July, indicating that this could be the best month to see this newly 'split' species in western Europe. At least two (but probably more) pairs of **White-tailed Plovers** *Chettusia leucura* bred in a steppe area west of Astrakhan, Russia, representing the first breeding records for Europe. A White-tailed Plover at Oulu on 15 May concerned the second record for Finland. At Nörten-Hardenberg, Niedersachsen, a **White-rumped Sandpiper** *Calidris fuscicollis* stayed from 16 to 20 May, constituting the sixth record for the FRG. Another remained at Vadsöya, Finmark, Norway, from 15 to 18 July. An enigmatic **sandpiper** sharing a number of characteristics of both White-rumped and Pectoral Sandpiper *C melanotos* was studied at Cley, Norfolk, Britain, on 27 July (Birding World 3: 237-238, 1990). From 12 to 22 July, a fine **Stilt Sandpiper** *Micropalama himantopus* in summer plumage stayed at Cliffe Pools, Kent, Britain. All three **Ring-billed Gulls** *Larus delawarensis* being present at Bergen, Norway, until at least 24 April were trapped and marked with yellow rings. Most interestingly, one of these birds was found dead in Iceland. A male **Least Tern** *Sterna antillarum* returned to Rye Harbour NR, East Sussex, on 31 May for the eighth breeding season in succession; it remained until at least 12 July but was always elusive (Birding World 3: 197-199, 1990). This was the first record of this Nearctic tern for Britain and the WP. Totally unexpected was the presence of an adult summer **Ancient**

Murrelet *Synthliboramphus antiquus* on Lundy, Devon, from 27 May to 26 June, being the first record for Britain and the WP (Birding World 3: 211-214, 1990). This inhabitant of the Pacific Ocean breeds primarily on the Aleutians and other Alaska islands; it winters occasionally as far south as southern California. From 19 May to 4 June, an adult male **Pallas's Sandgrouse** *Syrhaptes paradoxus* resided at Loch of Hillwell, Shetland, providing the sixth record for Britain since 1958 and the first twitchable individual since the 1908 invasion (Birding World 3: 161-163, 1990). Another (?) Pallas's Sandgrouse was found at Verdalsöra, Nord-Trøndelag, Norway, on 21 July. The first **Tree Swallow** *Tachycineta bicolor* for the WP (a male) was found at Porth Hellick Pool, St Mary's, Scilly, Britain, on 6 June; it stayed until 10 June (Birding World 3: 199-201, 1990). This swallow breeds in North America. On 16-17 June, no less than 12 singing male **Red-flanked Bluetails** *Tarsiger cyanurus* were heard at Valtavaara, Finland. A female **White-throated Robin** *Irania gutturalis* was present on Skokholm, Dyfed, from 27 to 30 May, being only the second record for Britain (the first one, a male, was at Cal of Man, Isle of Man, on 22 June 1983). On Helgoland, Schleswig-Holstein, FRG, a female **Pied Wheatear** *Oenanthe pleschanka* was trapped on 24 May. A fine male was at Newhaven, East Sussex, from 7 to 9 July (the first July record for Britain). In mid-May, a **White's Thrush** *Zoothera dauma* was caught on the Hel Peninsula, Poland. A singing male **Lanceolated Warbler** *Locustella lanceolata* was near Luleå, Norrbotten, Sweden, from 22 June until at least 18 July. The two previous Swedish records were birds found dead at the Høburgen lighthouse on Gotland on 13 October 1939 and 19 October 1987. On 26 June, the first Dutch **Blyth's Reed Warbler** *Acrocephalus dumetorum* was trapped at Lelystad, Flevoland. A pair of **Melodious Warblers** *Hippolais polyglotta* successfully raised young in Flevoland, the first breeding record for the Netherlands. The first confirmed breeding record of **Greenish Warbler** *Phylloscopus trochiloides* for the FRG was on Helgoland, Schleswig-Holstein. Two young fledged; the family party was seen until 5 August. Surprisingly, a **Brown Flycatcher**

145 Pied Wheatear *Oenanthe pleschanka*, Newhaven, East Sussex, Britain, July 1990 (*Tim Loseby*) **146** Red-headed Bunting *Emberiza bruniceps*, Helgoland, Schleswig-Holstein, FRG June 1990 (*Frank Stühmer*)

Muscicapa dauurica (= *latirostris*) was reported at Kulu Gölü, Turkey, on 21 May. The recently discovered population of **Algerian Nuthatches** *Sitta ledanti* in Taza NP, Jijel, Algeria, consists of c 350 birds distributed between 50 and 1121 m altitude (Alaouda 58: 95-97, 1990). The population is in no actual danger as the park is fully protected. This is very good news! A **Grey-backed Starling** *Sturnus sinensis* at Lågskär on 16 May provided the second record for Finland. Apparently, **Spotless Starling** *S unicolor* is involved in a northward range expansion. For the first time, breeding was established in mainland France, with a few pairs in two or three places in Aude. Quite unexpected was the record of a **Spanish Sparrow** *Passer hispaniolensis* trapped at Lista, Vest-Agder, Norway, on 21 July. One may wonder how many out-of-range Spanish Sparrows are being overlooked. On Fair Isle, Shetland,

Britain, a male and a female **Two-barred Crossbill** *Loxia leucoptera* were present from 25 July. Another one was on Hoy, Orkney, Britain, from 31 July to 6 August. A **Pallas's Reed Bunting** *Emberiza pallasi* reported trapped on Haparanda Sandskär, Norrbotten, in early May will be the first record for Sweden (if accepted). **Red-headed Bunting** *E bruniceps* produced a very interesting series of records: 6 June, Schiermonnikoog, Friesland, the Netherlands; 8 June, Helgoland, Schleswig-Holstein, FRG; 15 June, Old Felixstowe, Suffolk, Britain; 17 June, Sylt, Schleswig-Holstein, FRG; and 12 July, Seaforth NR, Merseyside, Britain (all records referred to males). Timing and geographical pattern strongly suggest a genuine influx of wild birds! A male **Yellow-headed Blackbird** *Xanthocephalus xanthocephalus* was on Fair Isle, Shetland, Britain, from 26 to 30 April.

I wish to thank Peter Barthel, Dirk Colin, Erik Hirschfeld, Reiner Köster, Arie Ouwerkerk, Martin Poot, Rob Poot and Bart de Schutter for their help in compiling this review.

Gerald J Oree, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland beslaat voornamelijk de maanden **april, mei, juni** en **juli 1990**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. De opgenomen meldingen uit België vormen een selectie van de ons bereikte gevallen (voor een overzicht van de Belgische meldingen zij verwezen naar Belgian Birding Magazine). Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

DUIKERS TOT VALKEN Een **IJsduiker** *Gavia immer* verbleef op 16 april in de Eemshaven Gr. Op 6 juli werden bij Camperduin Nh twee **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* en maar liefst 69 **Noordse Pijlstormvogels**

P puffinus geteld. Een **Vale Pijlstormvogel** *P yelkouan* werd op 20 juli eveneens bij Camperduin waargenomen. Nagekomen is het bericht dat op 23 maart een **Stormvogeltje** *Hydrobates pelagicus* dood

147 Koningseider *Somateria spectabilis*, Harlingen, Friesland (Allen Liosi) 148 Roodpootvalk *Falco vespertinus*, Zuidelijk Flevoland, Flevoland, mei 1990 (Allen Liosi)

gevonden werd bij Bergen Nh. Half maart vloog een **Vaal Stormvogeltje** *Oceanodroma leucorhoa* boven het Valkenburgse Meer Zh. **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* werden gezien op 19 april bij Bergen, op 29 april en 2 mei (twee) bij IJmuiden Nh, op 9 juli bij Lauwersoog Gr, op 12 juli in De Putten bij Camperduin en op 28 juli langs Katwijk Zh. Opmerkelijk waren de waarnemingen van een adulte **Witte Pelikaan** *Pelecanus onocrotalus* op de Keersluisplas Fl op 6 mei en van een onvolwassen exemplaar bij Westkapelle Z op 10 mei (al enkele dagen). Op dezelfde datum als vorig jaar (10 mei) verscheen een **Woudaap** *Ixobrychus minutus* in het bekende terrein bij Alphen aan den Rijn Zh. Vanaf 17 juni tot 1 juli verbleven er hier weer twee. Verder waren er nog meldingen uit het Utrechtse/Hollandse plasseengebied. Begin april was een vermoedelijke asiëlkwak **Kwak** *Nycticorax nycticorax* aanwezig bij Makkum Fr terwijl op 21 april de Kwak van Stavoren Fr weer gemeld werd. Roepende exemplaren zaten er medio april bij Medemblik Nh (adult ongeringd) en op 5 mei bij Nieuwkoop Zh. Tussen 2 en 15 mei werden vijf trekwaarnemingen verricht. Op 2 juli vloog een adult over Ankeveen Nh. Van 26 tot 31 juli was er een juveniel bij Amersfoort U. Op 3 juni werd langs de Oostvaardersdijk Fl een **Ralreiger** *Ardeola ralloides* waargenomen. Van 10 tot 13 juni werd een Ralreiger met wisselend succes waargenomen bij Nieuwkoop. Ook het inzetten van roeibootjes mocht niet altijd baten, temeer daar de vogel zich verplaatst bleek te hebben richting Woerdense Verlaat U. Op 21 juli verscheen er één bij Oud-Loosdrecht U. Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* vloog op 8 mei over het Balgzand Nh. Over de Kwade Hoek bij Stellendam Zh trok op 19 april al een **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta*. Andere exemplaren waren er op 13 mei bij Stadskanaal Gr (twee), op 25 mei tussen Purmerend Nh en Zaandam Nh, op 6 en 7 juni in het Lauwersmeer Gr en op 14 juni in de Dollard Gr. Op 15 juni verschenen er twee in de Tjamme bij Beerta Gr waarvan er later één richting Dollard vloog. Het achtergebleven exemplaar bleef tot 3 juli bij Beerta. Eind juli zat er nog één in de Erlecomse Waard Gld. Alleen in de Oostvaardersplassen Fl werd een **Grote Zilverreiger** *E alba* gezien. 19 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra*

werden opgemerkt; verspreid over de gehele periode (vanaf 20 april) en het gehele land, met uitzondering van het noordwesten. Ook werden c 90 **Ooievaars** *C ciconia* gemeld. Verreweg de meeste waarnemingen kwamen uit april en de eerste helft van mei. Het eerste broedgeval van wilde (ongeringde) Ooievaars in Vlaanderen sinds 1895 vond plaats in een door de februari-storm afgebroken populier te Ravels A. Rare kw-ibissen waren er weer bij Oeffelte Nb: van 8 tot 15 april werd hier een **Heilige Ibis** *Threskiornis aethiopicus* en op 14 april ook een **Hadada Ibis** *Bostrychia hagedash* gezien. Twee **Kleine Flamingo's** *Phoeniconaias minor* werden op 29 april waargenomen op de Mokkebank Fr. **Flamingo's** *Phoenicopterus ruber roseus* werden gezien bij het Balgzand op 8 februari (vier), de Oostvaardersdijk op 1 mei (twee), de Philipsdam Z op 13 mei (twee) en 31 mei (drie), het Lauwersmeer van 7 juni tot 3 juli (één), de Steile Bank Fr op 16 juni (één met rode ring), het Fochteloërveen D op 20 juni (één) en de Dordtse Biesbosch Zh op 26 juni (één). In de Bandpolder Fr werd op 14 april een **Zwarte Rotgans** *Branta bernicla nigricans* opgemerkt. In het Lauwersmeergebied zou van 15 tot 17 mei niet alleen een **Chileense Smient** *Anas sibilatrix* maar ook een **Amerikaanse Smient** *A americana* gezeten hebben. Een vermoedelijk hybride mannetje **Amerikaanse Wintertaling** *A crecca carolinensis* x **Wintertaling** *A c crecca* werd net als vorig jaar aangetroffen (Dutch Birding 12: 25, 1990) in De Putten bij Camperduin, ditmaal op 19 april. Een 'correct' mannetje van deze ondersoort zat op 13 en 14 mei op het Mechels Broek A. Van 30 juni tot 2 juli verbleef een mogelijk vrouwtje **Blauwvleugeltaling** *A discors* in het Lauwersmeer. Op het Nieuwe Robbengat, eveneens in het Lauwersmeer, zat van 14 tot 22 april een mannetje **Ringsnaveleend** *Aythya collaris*. Vermoedelijk hetzelfde exemplaar werd van 2 tot 5 mei op de Westerplas op Schiermonnikoog Fr gezien. Mannetjes **Wit-oogenden** *A nyroca* waren er op 2 april bij Katwijk, van 14 tot 30 juni op de Tjamme bij Beerta en van 8 tot 11 juni en op 15 juli op de Bleiswijkse Zoom Zh. Een mannetje **Koningseider** *Somateria spectabilis* zat van 4 tot 30 april tussen Harlingen en Roptazijl Fr (Dutch Birding 12: 106, 1990). Een **Buf-**

149 Grauwe Kiekendief *Circus pygargus*, Tureluurweg, Flevoland, juli 1990 (Lammert van der Veen) 150 Kwartelkoning *Crex crex*, Groningen, Groningen, april 1990 (Leo J R Boon)

felkopeend *Bucephala albeola*, vermoedelijk een man in tweede zomerkleed, die van 7 tot 12 juni op het Breede Water bij Voorne Zh verbleef, bleek voorzien van een ring. In Nederland werden tussen 7 april en 26 juni c 80 **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* gemeld. Piekdagen vielen dit jaar in de tweede helft van april en de eerste helft van mei. Pleisteraars waren er van 23 tot 29 april op Texel Nh en van 4 tot 24 mei in de Dordtse Biesbosch (twee). In België werden alleen al bij Hensies Hg tussen 11 april en 2 juni c 35 Zwarte Vrouwen geteld. De laatste week van juli verbleef één exemplaar in het Lauwersmeer. Vanaf begin april werden nog c 27 **Rode Vrouwen** *M. milvus* in Nederland gemeld. De meeste waarnemingen komen uit de tweede helft van april en de eerste helft van mei. Bij Hensies werd er slechts één gezien. Op 26 juli zaten er twee in de Dordtse Biesbosch. **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* vlogen noordwaarts op 30 april over Noordbeveland Z en op 6 mei over Zevenbergschen Hoek Nb. Een overvliegende **Slangarend** *Circus gallicus* werd op 31 juli gezien bij Hoevelaken Gld. Tussen 28 april en 1 juni werden 27 doortrekkende **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* gezien. De piek viel tussen 2 en 5 mei met 17 exemplaren waarvan er maar liefst 13 (!) bij Breskens Z voorbij vlogen. Op enkele locaties in Groningen en Flevoland vormden zich broedpaartjes. In de periode van 31 maart tot 31 mei werden in Nederland c 75 **Visarenden** *Pandion haliaetus* gemeld. Op 16 juli werd alweer de eerste gezien bij Wijchen Gld. De eerste **Roodpootvalk** *Falco tinnunculus* werd op 26 maart gezien op de Ventjagersplaten Zh. Tussen 21 april en 29 mei werden c 70 exemplaren gemeld. De piek viel in de eerste 8 dagen van mei met 52 Roodpootvalken. Alleen al op 5 mei werden 29 exemplaren gezien waarvan 15 in het Eemshaven-gebied. Vanaf 10 juli waren er alweer vijf meldingen. Tot 7 mei trok een 10-tal **Slechtvalken** *F. peregrinus* door. Bij Slootdorp Nh werd op 4 juni nog een exemplaar waargenomen.

KRAANVOGELS TOT STERNS Er waren tot begin mei slechts vijf meldingen van in totaal 16 **Kraanvogels** *Grus grus*. In de Engbertsdijksvenen O zat een exemplaar op 9 juni. Dit jaar was een matig jaar voor de **Kwartelko-**

ning *Crex crex*, met uitzondering van Groningen, waar de stand op pijl bleef. **Steltkluten** *Himantopus himantopus* waren er bij Rotterdam Zh op 30 april, langs de Oostvaardersdijk van 30 april tot 5 mei (twee) en van 3 tot 6 juni (drie), langs de Philipsdam op 4 mei, in de Eemshaven op 5 mei, langs de Knardijk op 5 en 6 mei, bij Randwijk Gld van 7 tot 9 mei (drie), bij Beerta op 26 en 27 mei, bij Nieuw-Buinen D op 3 en 4 juni, in het Lauwersmeer op 8 en 23 juni en bij Dinteloord Nb op 30 juli. Broedgevallen waren er dit jaar op de Molenplaat bij Bergen op Zoom Nb vanaf 13 mei en, hoewel minder succesvol, langs de Kotterweg bij Almere Fl van 13 mei tot 3 juni. Een **Vorkstaartplevier** *Glareola pratincola* werd op 5 mei bij de Eemshaven gezien. Kleine groepjes **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* waren tussen 19 april en 27 mei voor kortere of langere tijd aanwezig bij de Westplaat Zh (twee), langs de Galjootweg Fl (12), in de Kollumerwaard Fr, langs de Praamweg Fl (drie), in het Lauwersmeer (zes), in de Eemshaven (twee) en langs de Reigerweg Fl (18). Langs Breskens vloog er één op 29 april en langs Lauwersoog op 3 mei. Op 11 en 12 april verbleef een adulte **Steppiekievit** *Chettusia gregaria* bij IJsselstein U. Voor diegenen die deze vogel niet konden zien was er een herkansing bij Someren-Heide Nb van 29 juni tot 7 juli. Een **Gestreepte Strandloper** *C. melanotos* zat op 19 en 20 mei in het beroemde plasje tegenover het Jaap Deensgat Gr. Op 6 mei werden er weer **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* ontdekt. Ditmaal bij Fort Rammekens nabij Vlissingen Z (twee) en langs de Oostvaardersdijk. Andere exemplaren zaten bij Garrelswier Gr op 15 mei (vier), bij het Jaap Deensgat van 22 tot 24 mei en bij de Eemshaven van 22 tot 26 mei. Uiteraard verbleef ook dit voorjaar de **Grote Grize Snip** *Limnodromus scolopaceus* in zomerkleed bij het Jaap Deensgat (vierde jaar in successie) van 7 tot 12 mei. Er werden aardig wat **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* opgemerkt. Op 27 april in Polder de Zeevang nabij Edam Nh, van 28 april tot 4 mei bij Erlecom Gld en op 28 april, 27 mei en 28 juni bij de Philipsdam, van 3 tot 6 mei bij het Jaap Deensgat (één à twee), van 4 tot 6 mei op de Eemshaven, op 4 mei langs Breskens, op 11 mei op de Dintelse Gorzen Nb, van 16 tot 30

151 Steppekievit *Chettusia gregaria*, IJsselstein, Utrecht, april 1990 (Paul Knolle)

152-153 Grote Griuze Snip *Limnodromus scolopaceus*, Lauwersmeer, Groningen, mei 1990 (Jaap van 't Hof)

154 Krekelzanger *Locustella fluviatilis*, Brabantse Biesbosch, Noordbrabant, mei 1990 (Hans Gebuis) **155** Roodkopklauwier *Lanius senator*, 's-Hertogenbosch, Noordbrabant, juni 1990 (Lammert van der Veen) **156** Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum*, Lelystad, Flevoland, juni 1990 (Kees Breek)

juni (twee) en op 31 juli (één) bij Garrelswear, van 1 tot 3 juli bij Medemblik, op 1 en 30 juli in het Lauwersmeer en vanaf 12 juli langs de Oostvaardersdijk. **Grote Franjepoten** *Phalaropus tricolor* waren er op 6 en 7 mei bij Dudzele Wvl en op 19 en 20 mei bij Kallo Ovl. Van 13 tot 28 mei en op 14 juli verbleven tenminste twee **Grauwe Franjepoten** *P. lobatus* in het Lauwersmeer. Daarnaast waren er exemplaren in de Eemshaven op 15 mei en bij Andijk Nh op 30 juli. Merkwaardig was de melding van een mannetje **Rosse Franjepoot** *P. fulcarius* op de Vecht nabij Zwolle O op 22 april. **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* vlogen langs Camperduin op 10 en 18 april en 6 mei. Opvallend waren de waarnemingen van adulte **Kleine Jagers** *S. parasiticus* over Woerdense Verlaat op 13 juni (twee) en bij Hardenberg O op 2 juli. Bij Camperduin spoedde zich op 3 april nog een **Kleine Burgemeester** *L. glaucoides* noordwaarts. **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* werden gezien bij Scheveningen op 13 en 21 april en bij Bergen op 19 april. Een mogelijke hybride **Grote Burgemeester** x **Zilvermeeuw** *L. argentatus* werd op 14 april bij Harlingen waargenomen. De voorjaarsstrek van **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* speelde zich af tussen 30 april en 16 mei met een totaal van 12 exemplaren. Nota bene: acht hiervan werden bij Breskens gezien. Op 23 juni werd er één gezien op het Balgzand en 26 juni één op het Oude Robbengat. Op 31 juli vloog een adult exemplaar met twee bedelende jongen over Huizen Nh. Tussen 21 april en 6 mei werden 13 **Reuzensterns** *Sterna caspia* gezien. Op 24 en 30 juni zat er één in het Lauwersmeer en in juli waren er zes meldingen. Dit voorjaar bracht enkele **Dougalls Sterns** *S. dougallii* naar Nederland. Op 25 mei, 16 juni en 3 juli zat er één bij IJmuiden, van 25 tot 29 juni één en op 30 juni twee bij Zeebrugge Wvl, op 13 en 15 juli één in De Putten bij Camperduin en op 31 juli zelfs twee. **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* verschenen op 6 mei bij Harchies Hg (twee), op 24 mei in het Lauwersmeer, op 26 mei langs de Philipsdam (twee), op 21 juni in de Duursche Waarden bij Wijhe O (twee), op 3 juli langs de Oostvaardersdijk en op 11 juli nabij Woerdense Verlaat (twee). **Witvleugelsterns** *C. leucopterus* waren er bij de Philipsdam op 2 en 3 mei (drie), bij West-

broek U op 12 mei, bij Erlecom op 20 mei, bij Beerta op 14 juni, bij Uitdam Nh op 1 juli, bij het Jaap Deensgat op 3 juli, bij Andijk op 8 en 22 juli (twee), langs de Oostvaardersdijk op 11 juli (drie), bij Marken Nh op 28 juli en op de Ventjagersplaten op 30 juli.

KOEKOEKEN TOT GORZEN Een **Kuifkoekeek** *Clamator glandarius* zat van c 7 tot 12 mei bij Hellevoetsluis Zh. De Zeeuwse eilanden kregen dit voorjaar hun portie **Bijeneters** *Merosops apiaster*. Op 29 april vlogen er twee over de Koudekerkse Inlagen op Schouwen Z, op 1 mei zeven over Koudekerke op Walcheren Z en op 3 mei twee boven Valkenisse op Walcheren. Op 14 juni vloog één exemplaar tussen Velp Gld en Rheden Gld en op 31 juli en 1 augustus zat er één in Duin en Kruidberg Nh. Op 21 mei trok een **Scharrelaar** *Coracias garrulus* voorbij, uiteraard bij Breskens. Een **Hop** *Upupa epops* zat op 22 april bij Ysbrechtum Fr. In Friesland werden in de eerste twee weken van mei op nog vijf plaatsen Hoppen gezien. Andere exemplaren waren er bij Dordrecht Zh op 29 april, bij Katwijk op 30 april en op de Maasvlakte Zh op 5 mei. In de Drunense Duinen Nb werd op 19 juni een **Middelste Bonte Specht** *Dendrocopos medius* gemeld. Bij Breskens was het, ook wat **Roodstuitzwaluwen** *Hirundo daurica* betreft, goed raak. Op 2 mei (twee), 5 en 27 mei vlogen daar exemplaren voorbij. Verder werd alleen bij Moddergat Fr een Roodstuitzwaluw gezien en wel op 6 mei. **Grote Piepers** *Anthus richardi* werden gemeld bij Breskens op 21 april en bij Groede Z op 3 mei. In de periode van 1 tot 29 mei werden 25-30 **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* waargenomen. Belangrijke waarnemingsplaatsen waren tussen 4 en 7 mei: Breskens, de Eemshaven en Neerharen BL. Op 5 mei zou er in de Eemshaven een **Balkankwikstaart** *Motacilla flava feldegg* gezien zijn. Een ander exemplaar werd op 8 mei nabij Delfzijl Gr geclaimd. Een vrouwtje **Citroenkwikstaart** *M. citreola* werd op 12 mei bij Blokkersdijk A gemeld. Op 8 april vlogen 11 **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* over de Haarlerberg O. Van 12 tot 16 april verbleven 13 exemplaren op de Holterberg O. Op 17 april verschenen 14 Pestvogels weer op de Haarlerberg en bleven daar tot 21 april. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* werd op 22 april in het cen-

157 Kuifkoekoek *Clamator glandarius*, Hellevoetsluis, Zuidholland, mei 1990 (Jack Keukelaar)

trum van Delft Zh gezien. Bij Lies op Terschelling Fr werd op 10 juni een **Roodsterblauwborst** *Luscinia svecica svecica* geobserveerd. Een **roodstaart** *Phoenicurus* die eind mei-begin juni in Harlingen zat werd door sommigen uitgemaakt voor een hybride **Zwarte Roodstaart** *Pochruros* x **Gekraagde Roodstaart** *P phoenicurus* en door anderen voor een gewone, afwijkende Gekraagde Roodstaart. **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* zaten vanaf 14 april bij Harchies (vanaf 23 mei twee aldaar) en in mei bij Hautrage Hg. Voor het eerst sinds jaren was er weer een broedgeval van de **Graszanger** *Cisticola juncidis* – (de 'Zip') – in Nederland. Vanaf 24 juli werd een paar, later met jongen, waargenomen tussen Kruispolderhaven en gemaal Paal in Zeeuws-Vlaanderen Z. Er waren maar liefst vier gevallen van **Krekeltzangers** *Locustella fluviatilis*. In de Brabantse Biesbosch Nb van 13 tot 24 mei, langs de Ooievaarsweg Fl van 4 tot 10 juni, in het Wilgenreservaat langs de Knardijk van 6 tot 21 juni en langs de Oostvaardersdijk op 30 juni. De eerste twee **Waterrietzangers** *Acroce-*

phalus paludicola werden op 31 juli bij het Jaap Deensgat gezien. Op 26 juni werd te Lelystad Fl een **Struikrietzanger** *A dumetorum* gevangen; dit was het eerste geval voor Nederland. Het eerste broedgeval voor Nederland van de **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* kwam als een verrassing. Op 24 mei werd een zingend exemplaar op de hoek van de Vogelweg Fl en de Knarweg Fl ontdekt. Al snel verscheen een tweede exemplaar en op 18 juni werd het voeren van twee jongen vastgesteld. De vierde **Provençaalse Grasmus** *Sylvia undata* voor België zat op 31 maart te Bredene Wvl. In de Meijweg L kon van 22 mei tot 9 juni een zingende **Bergfluitier** *Phylloscopus bonelli* worden aangetroffen. Op 27 mei zong een exemplaar op Ameland Fr. Een **Siberische Tijftjaf** *P collybita tristis* liet zich op 20 april bij Huizen horen. **Iberische Tijftjaffen** *P csehii* waren er op 1 en 2 april op Schiermonnikoog en van 29 april tot tenminste 20 juli in het Vondelpark te Amsterdam Nh. **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* zaten bij Roden Gr op 23 mei, op 25, 26 en 31 mei (twee) op Schiermonnik-

158 Roodmus *Carpodacus erythrinus*, Oostvaardersplassen, Flevoland, juni 1990 (René Pop) 159 Dwerggors *Emberiza pusilla*, Katwijk, Zuidholland, april 1990 (Arnoud B van den Berg)

oog en op 17 juni bij Harderwijk Gld. Uit het grote aantal gemelde broedgevallen van de **Buidelmees** *Remiz pendulinus* (10-tallen) kan men afleiden dat de soort niet meer tot de zeldzame broedvogels gerekend hoeft te worden. **Roodkopklauwieren** *Lanius senator* werden gezien op 20 mei bij Katwijk en van 13 tot 18 juni bij 's-Hertogenbosch Nb. Gezien de stortvloed van **Kruisbekken** *Loxia curvirostra* die in de tweede week van juni inzette, konden meldingen van andersoortige kruisbekken niet uitblijven. **Grote Kruisbekken** *L. pytyopsittacus* werden gemeld op 15 juni op Ameland, op 16 juni over Meijendel, op 17 juni in Duinrel Zh en bij Westenschouwen Z en op 28 juli op Texel (twee). Een **Vale Woestijnvink** *Rhodospiza obsoleta* – mogelijk die van IJmuiden – werd van 14 tot 17 april tussen Kneutjes *Carduelis cannabina* bij Katwijk aangetroffen. Ook de

Roodmus *Carpodacus erythrinus* lijkt tot de gevestigde soorten in Nederland te gaan behoren. Reeds op 7 april zong er één bij Windesheim O. Vanaf 20 mei werden c 25 exemplaren gemeld, met mogelijke broedgevallen op Texel, Terschelling, Schiermonnikoog, in het Lauwersmeer en de Flevoolders. Behalve de **Dwerggorzen** *Emberiza pusilla* die tot 14 april bij Katwijk verbleven, werden exemplaren waargenomen in de HW-duinen Zh op 1 april en boven Bloemendaal Zh op 22 april. Op Schiermonnikoog werd op 6 juni een zingend mannetje **Bruinkopgors** *E. bruniceps* waargenomen. **Grauwe Gorzen** *Miliaria calandra* behoren inmiddels tot de zeldzame broedvogels en werden gemeld bij Zoutkamp Gr op 24 mei, langs de Tureluurweg Fl op 14 juni en in de Carel Coenraadpolder Gr op 16 juni (twee).

Eugène van der Burg, Vliestroom 147, 2401 VD Alphen a/d Rijn, Nederland
Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland

db actueel

Klein Waterhoen laat zich mooi bekijken Op 24 augustus 1990 ontdekten Leo Boon en Rein Hofman een juveniel Klein Waterhoen *Porzana parva* in een plasje in Eemshaven-Oost Gr. De vogel was tot 6 september aanwezig en liet zich vaak langdurig en van dichtbij bestuderen. Het was de eerste keer dat 'vogelend' Nederland de kans kreeg de soort in eigen land zo mooi te bekijken. Dit zou het eerste najaarsgeval zijn ware het niet dat Aart Vink in zijn archief nog dergelijke gevallen wist te vinden. Zo werd in de Blauwe Hel bij Veenendaal U een van eind augustus tot begin oktober 1966 aanwezige exemplaar gefotografeerd.

Grote Kruisbekken – ja of nee? Reeds vanaf midden juni werden Grote Kruisbekken *Loxia pytyopsittacus* gemeld tussen de enorme aantallen Kruisbekken *L. curvirostra* die Nederland waren binnengevallen (zie 'recente meldingen'). Deze waarnemingen

werden met een zekere scepsis ontvangen. Begin augustus slaagde men erin enige mogelijke Grote Kruisbekken op de gevoelige plaat vast te leggen bij West-Terschelling Fr. Bij nadere bestudering van de foto's bleek het echter om exemplaren te gaan die niet direct als typische Grote Kruisbekken gedetermineerd konden worden. Ook bij Groesbeek Gld verbleven een of meer exemplaren waarbij hetzelfde probleem speelde.

Swinhoes Boszanger gevangen in Castricum Op 17 september 1990 werd op de vinkenbaan te Castricum Nh een Swinhoes Boszanger *Phylloscopus plumbeitarsus* gevangen. De vogel werd om 13:00 losgelaten en is daarna niet meer waargenomen. Dit betreft, indien aanvaard, het eerste geval voor Nederland. In Westeuropa werd deze Oost-siberische soort eerder vastgesteld op Gough, Scilly, Brittannië, van 21 tot 27 oktober 1987 (cf Dutch Birding 9: plaat 104, 1987).

160 Klein Waterhoen *Porzana parva*, Eemshaven, Groningen, augustus 1990 (*Rein Hofman*)
161 Vorkstaartmeeuw *Larus sabini*, Oostvaardersdijk, Flevoland, september 1990 (*Hans Gebuis*). Vanaf 14 september tot en met 17 september 1990 verbleef deze juveniele vogel langs de Oostvaardersdijk, veelal foeragerend in de wegberm of zelfs op het wegdek.

For all that's best in birding

BIRDING WORLD

Identification papers. Photo essays. Conservation news.
Birdwatching holidays. All the latest sightings. Rarity reports.

ANNUAL SUBSCRIPTION (12 ISSUES): £23.00, or £37.00 airmail

To: BIS, Stonerunner, Coast Road, Cley next the Sea, Holt, Norfolk, NR25 7RZ, England

Giro (account no. 2102102), or Bank cheque (£ sterling only, cheques to BIS)

Credit card (Type No. Expiry Date

Name

Address

ZWARE TOCHT ~ LICHTE UITRUSTING

Om in de herfst of winter te kunnen kamperen, (tour)skiën, langlaufen, fietsen, kanoën, klimmen, (berg)wandelen, heeft u een goede lichtgewicht uitrusting nodig. Bever/E.S. heeft alles in huis voor elke tocht.

Een greep uit ons enorme assortiment:

- lichtgewicht tenten
- slaapzakken, hoge donskwaliteit, synthetisch
- rugzakken, de grootste kollektie van Nederl.
- kleding, ventilerende regenkleding, skikleding
- donsacks, warme ondergoed, fiberpelstruien
- berg(wandel)schoenen
- ski's skischoenen; ook verhuur
- kaarten, reisgidsen, boeken, etc.

Kom snel eens bij ons kijken of vraag de zomer- of wintercatalogus: 070-3883700

BEVER ZWERFSPORT

ERDMAN SCHMIDT

Den Haag
Bever Boek
Rotterdam
Utrecht

Calandplein 4 2521 AB
Kaart id. 070-3885839
Adm. de Ruyterweg 33
Balijsloaan 12

Arnhem
Breda
Apeldoorn

Utrechtsestr. 5
Wilhelminastr. 22
Brinklaan 45

Haarlem
Hilversum
Hoogeveen

Zijlweg 63
SGravelandsweg 28
Weberstr. 7

NIEUW !

DUTCH BIRDING SERVICE

KIJK EN VERGELIJK !

DUTCH BIRDING in samenwerking met DANUBIA BELGIUM

IN PRIJS VERLAAGD

ZEISS WEST 30 JAAR GARANTIE	NLG
10 x 40 BGAT (rubber) + speciale tas	1750
7 x 42 BGAT (rubber)	1610
8 x 56 BGAT (rubber)	2054
15 x 60 BGAT (rubber) compleet	3193
10 x 25 B + speciale tas	793
8 x 20 B	736
OPTOLYTH 30 JAAR GARANTIE	
Alpin 10 x 40 (rubber) + speciaal etui	755
Alpin 10 x 50 (rubber) + etui	825
Alpin 12 x 50 (rubber) + etui	895
Alpin 8 x 40 (rubber) + speciale tas	745
Touring 10 x 40 BGA (rubber) + speciale tas	1345
Touring 7 x 42 BGA (rubber) + speciale tas	1325
Royal 9 x 63 (rubber)	1495
Telescoop TBS 80 (groen rubber) + 20 x WA lens	1575
Telescoop TBS 80 (groen rubber) + 30 x lens	1545
40 x lens voor TBS 80	175
OPTICRON 5 jaar garantie (Japans)	
10 x 40 ZWCF (rubber) WA	355
10 x 50 ZWCF (rubber) WA	365
8 x 42 ZCF Dioptron WA	595
10 x 42 ZCF Dioptron WA	595
10 x 50 ZCF Dioptron WA	625
Telescoop (45°, 60 mm) + 20-60 x zoomlens	1045
JAPANESE / RUSSISCHE VERREKIJKERS	
8 x 30 Tentó USSR + etui	110
20 x 70 ZCF + etui	625
7-15 x 35 ZCF zoom + kompas	335
8 x 21 mini (rubber) + kompas	315
STATIEVEN	
Slik SL 67	495
Slik M 88	350
Slik SEC 16 (met pistoolgreep, 2800 gram)	415
Autoraamstatief	135

Informatie: Roy de Haas
Telefoon: 020 - 170082

Prijzen miv. BTW en porto
 Wijzigingen voorbehouden

Bovenstaande artikelen kunnen besteld worden door het vereiste bedrag over te maken op giro 4148343 tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland, ovv het/de gewenste artikel(en). De bestelling wordt binnen drie weken goed verpakt per post thuisbezorgd.

Oriental Bird Club

The Club's region of interest embraces the entire Indian Subcontinent, South East Asia, the Philippines, Taiwan and much of Indonesia and China.

It is open to all ornithologists throughout the world who share an interest in the region's birds and their conservation.

Members receive two Bulletins and a journal 'Forktail' annually, keeping them in touch with the latest developments in Oriental ornithology

JOIN TODAY

Membership costs £9 (US \$15) per annum, or for nationals living in countries within the Oriental region £6 (US \$10) per annum.

Write for details or to join (enclosing your fee) to The Membership Secretary, Oriental Bird Club, c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire, SG19 2DL, United Kingdom.

DIE VOGELWELT

Ornithological Scientific Journal

Papers on population ecology, dispersion, biology of reproduction and feeding, faunistics, distribution, ringing and other items of field ornithology, bird preservation; also observation reports, ecological news, bookreviews, photos.

Highly qualified and recognized experts in their field make up our editorial board. German language articles summarized in English.

Indispensable for serious researchers and ecologists.

Six issues p.a. Subscr. DM 45,- plus postage. Students entitled to 20% rebate on proof of college enrolment.

Enquiries to:

Duncker & Humblot, Publishers
Post Box 410329, D-1000 Berlin 41

NATUUR & BOEK

specialist voor bioloog en natuurliefhebber

Een Witgatje is niet in de eerste plaats een klein beest, eerder een beest dat zich kenmerkt door een wit gatje, een witte stuit, een wit achterwerk. Waar een Witgat aan doet denken, laat zich raden: onder de tafel hou je stil, daar zat juffrouw Dikkebil; Dikkebil zo ziet ze - enzovoort, u kent het versje.

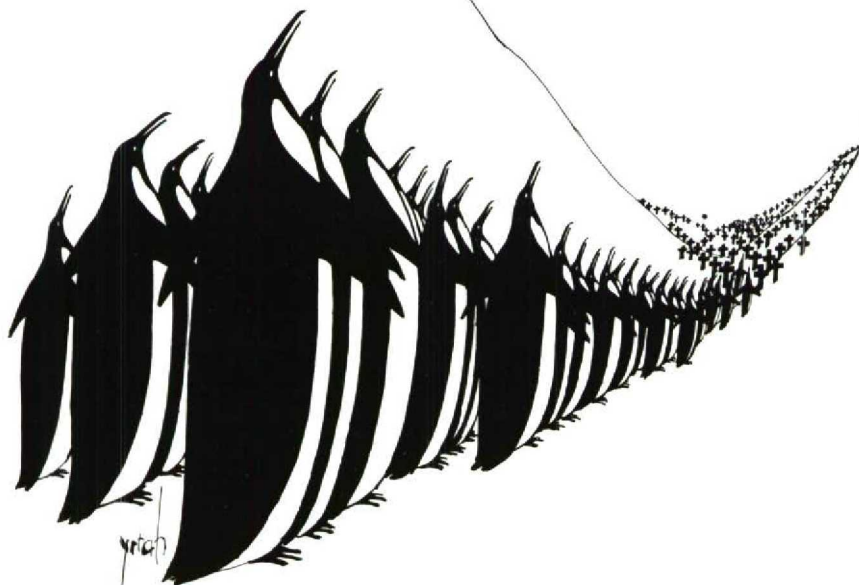
Een Goudhaan doet denken aan een goudfazant of aan Guus Geluk en het woord Goudhaantje geeft gedachtenassociaties van subtieler niveau; inderdaad ook aan een mooie jongen met veel geld en veel geluk. Als vogelnaam één van de zinvol gebruikte verkleinwoorden in onze taal: laat het ook nog een klein vogeltje wezen!

BLADKONING is onze aankondiging van vogelboeken. We mogen hopen dat ons gebruik van een megalomaan woord niet heeft geleid tot 't streven alle vogelnamen zonder verkleinend achtervoegsel ingang te doen vinden. We mogen trouwens hopen dat onze vogelboeken vaak zullen helpen een Bladkoninkje te vinden en herkennen.

De BLADKONING kent u nog niet? Die komt op verzoek.

NATUUR en BOEK Bankastraat 10 NL 2585 EN Den Haag

IS DIT DE TOEKOMST VAN ANTARCTICA?

Antarctica moet onaangetast blijven en Greenpeace voert daar actie voor. Zoals altijd doen we dat zonder geweld. Maar zonder uw hulp zijn we nergens. Word daarom ook donateur van Greenpeace. Uw gift helpt ons echt enorm.

Ik help Greenpeace en word donateur. Als ik minimaal een tientje stort, krijg ik bovendien 4 x per jaar de Greenpeace kwartaalkrant. Deze bon gaat naar: Greenpeace Nederland, antwoordnummer 10734, 1000 RA Amsterdam.
Bellen mag ook: 020-261877.

GREENPEACE

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Advertentieruimte aangeboden door Dutch Briding

ZONDER UW HULP ZIJN WE NERGENS.

dutch birding

postal address Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

fax address Dutch Birding, c/o IVN (Paul Böhre), Amsterdam, Netherlands, +31-20266091

editors Arnoud van den Berg, Tom van der Have, André van Loon, Gerald Oreel (editorial secretary +31-20730710), Frank Rozendaal and Hans Schekkerman; DB actueel: Max Berlijn, Ruud van Dongen and Jaap Eerdmans

photographic editor René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Netherlands (+31-104508879)

production André van Loon (co-ordination +31-20869608) and René van Rossum (lay-out)

advertising JanJaap Brinkman (+31-15569353/+31-20851616)

editorial assistants Klaas Eigenhuis, Graham Holloway, Edward van IJendoorn, Karel Mauer and Hans van der Meulen

subscriptions 1990: NLG 35 (Netherlands) or BEF 650 (Belgium) annually; NLG 45 (other countries inside Europe) and NLG 50 (countries outside Europe). Giro account (Netherlands) 41 48 343; giro account (Belgium) 000 1592468 19; bank account 54 93 32 065 of Algemene Bank Nederland (Amsterdam). Accounts are in name of Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands. Payment may also be made by Access, Eurocard, MasterCard or Visa credit card. Please indicate account number and expiry date and append signature. Note: This method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.

For subscriptions, information and changes of address, please write to: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.

Dutch Birding is a quarterly journal with issues in March, June, September and December. It publishes articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Netherlands and Belgium and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region.

Manuscripts should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editorial secretary.

dutch birding association

address Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

board Paul Knolle (president), Enno Ebels (secretary), Arnold Veen (treasurer), JanJaap Brinkman (subscription officer), Arnoud van den Berg, Teus Luijendijk, Gerald Oreel, Frank Rozendaal and Kees Tiemstra

board assistants Eugène van der Burg, Roy de Haas, Leo Heemskerck, Ferry Ossendorp and Wim van der Schot

travel-report service Dirk de Moes, Croeselaan 174, 3521 CH Utrecht, Netherlands (+31-30960219)

dutch rarities committee

address CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands

members (1 January 1991) Arnoud van den Berg (chairman), Pieter Bison (secretary +31-20715783), Rolf de By (archivist), Klaas Eigenhuis, Gerald Oreel, Cock Reijnders, Kees Roselaar and Gerard Steinhaus; SOVON representative: Ruud van Dongen

© 1990 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Netherlands

dutch birding

jaargang 12 nummer 4 oktober 1990 *volume 12 number 4 October 1990*

artikelen

- 165 Migration of Aquatic Warbler in western Europe *Rolf A de By*

mededelingen

- 181 Plumage of subadult male Marsh Harrier *William S Clark & Dick Forsman*
186 Royal Terns in Spain in September 1989 *Ruud E Brouwer*
186 Hybride Huismus x Ringmus te Aalsmeer in januari-februari 1990 *Klaas J Eigenhuis*

asian-pacific birds

- 188 Recent records and taxonomic affinities of *Leonardina woodi* *Jelle Scharringa & Arend Wassink*

brieven

- 191 Russische Stormmeeuw in Nederland *Klaas J Eigenhuis*
192 Occurrence of Yellow-legged Gull in Poland *Klaas J Eigenhuis*

mystery photographs

- 193 Mystery photograph 36: Snipe *Arnoud B van den Berg & Enno B Ebels*

varia

- 195 Siberian *Locustella* warblers *André J van Loon*

recensies

- 198 *A birdwatchers' guide to Morocco* by P Bergier & F Bergier *Arnoud B van den Berg*
198 *Best days with British Birds* by M Ogilvie & S Winter *Paul Knolle*
199 *Sällsynta fåglar i Sverige* by B Breife et al *Arnoud B van den Berg*

aankondigingen

- 199 Ecoverslagen; Lyme-ziekte; Nederlandse Zeevogelgroep; Symposium 'De veranderde Delta' in Brielle; The new approach to identification

cdna-nieuws

- 201 CDNA-vergadering van 28 juli 1990 in Amsterdam

dba-nieuws

- 201 BBM-vogellijn; BSP-NB van start; DB/BBM-telefoonlijst 1990; Dutch Birding-sticker; 25% korting op British Birds; Vogelen op Texel in oktober 1990

verzoeken

- 203 Colour-ringed Greater Flamingos; Colour-ringed Mediterranean Gulls; Etymology of specific epithet 'melba'; Megapode Handbook

corrigendum

- 203 Ullman, M 1990. Bill shape of Calandra and Bimaculated Lark (Dutch Birding 12: 82-84)

recent wp reports

- 204 Recent wp reports: April, May, June and July 1990 *Gerald J Oreeel*

recente meldingen

- 209 Recente meldingen: april, mei, juni en juli 1990 *Eugène van der Burg, Ruud M van Dongen & Peter W W de Rouw*

db actueel

- 219 Klein Waterhoen laat zich mooi bekijken; Grote Kruisbekken – ja of nee?; Swinhoes Boszanger gevangen in Castricum